
En kårt Underwijsning
På Siöfarten
J Öster Siön

Een Siö-Book /

Som innehåller

Om Siöfarten i Öster-Siön /

Jåmwål om Koosar / Landkänningar / Streckningar / Inlopen / Banckar och Grunden.

The Enfaldigha Siöfarende til tiänst / Underwijßning och Rättelse /

Korteligen sammansatt

Aff

Johan Månßon / Styrman /

medh sin eghen bekostnadt / och fins hoos honom til kiöps.

Tryckt i Stockholm aff Ignatio Meurer / Åhr 1644.

489

Wij Christina medh Gudz Nådhe / Sweriges / Göthes och Wendes vthkorade Drottning och Arffurstinna / Stoorfurstinna til Finland / Hertiginna vthi Estland och Carelen / Fröken öfwer Ingermanneland etc. Göre-witterligit / at effter såsom wår Tienare och ÅlderStyraman vnder wårt Ammiralitet, Förståndigh Johann Månßon / hafwer vthi wärcket til at förfärdighe en Book eller Beskriffning om alle Landstreckningar / Känningar / Inlop och Hampnar / medh hwad meer ther aff dependerar, så wäl såsom ock sielfwa Kooserne ifrån then ena Ort til then andra vthi heela Östersiön / Wåre Vndersåtare som Seglatzen ther sam̄astädes idke och bruka / til merkeligh Nytto och Vnderrättelse: Och then sam̄a vppå eghen Omkostnad aff Trycket wil låta vthgå: Hwarföre / och såsom oß thetta hans godha Vpsåth och förehafwande Wärck / är behageligit: Altså wele wij honom i Krafft aff närwarande wårt Breeff hafwa Privilegeradt / at ingen vthi wårt Konungerijke Swerige / och Stoorfurstendöme Finland / eller andre Provintzer och Städher / som vnder Wårt Kongl. Gibieth höra och lyda / boendes / skall må eller sigh fördrista innan tolff Åhrs förlopp / berörde Book på nytt at vpleggia och tryckia låta / wedh itt hundrade Daler Silfwermynt och alle Exemplarens som öfwarträdas kunne / Förlust och Confiscation til Målßäganden. Ther och någon befinnes / innan berörde tijdh några Exemplar aff thenne Book Vthrijkes Tryckte / at införa i Rijket / then skal samma Plicht och Straff som förbenämpt är / wara vnderkastat. Här hwar och en som wederbör weet sigh at efterrätta. Til ytermera wisso är thetta medh wårt Secret och wåre sampt Sweriges Rijkes respectivè Förmyndares och Regeringz Vnderskrifft bekräfftat. Datum Stockholm then 15. Martij 1644.

Per. Brahe Gräfwe
til Wißingborg / S. R. Drätzet.

Jacob de la Gardi,
S. R. Marsk.

Carl Gyldenhielm /
S. R. Ammiral.

Axel Oxenstierna /
S. R. Cantzler.

Gabriel Oxenstierna / Frijherre til Mörby
och Lindholmen / S. R. Skattemästare.

Hennes Kongl. May. til Swerige / Wår Allernådigste vthkorade Drottningz och Arff Frökens höghbetrodde Mån/ Rådh och Ammiraler,

Then Edle och Högh Wålborne Herre/

Herr Carll Carlszon Gyldenhielm / Fryherre til Bergquara / Herre til Sundbyholm och Kaszby / S. Rijks Rådh och Ammiral, så och Lagman vthöfwer Tyohäradz Lagsagu vthi Småland.

Then Edle och Wålborne Herre

Herr Clas Flemming / til Willnäs och Norrnäs / S. R. Rådh / *Ammiral* och Öfwer Ståthållare på Stockholms Slott / medh thes vnderliggiande Städer / så ock Laghman vthöfwer Södre Finlandz Lagsagu.

Then Edle och Wålborne Herre/

Herr Erich Ryning / til Siöesa och Lagmanszöö / S. R. Rådh och *Ammiral*, så ock Lagman vthöfwer Södhermanneland.

Edell och Wålborne/

Åke Hanszon Vlffsparre / til Joenszberg och Erffwegårde / Ammirals Adjutant.

The Edle Wålborne och Wålbördige/

Clas Bielkenstierna / til Åhrstadh och Jngaröö / } Vice Ammiraler.
Simon Stijfwert / til Hammarby /

Edle Wålbördige

Richard Clerck /
Daniel Jönszon Struß / } Majorer.
Hindrich Hanszon.

Så ock samptlige Skepz och Artollerie Capitainerna / sampt Leutenanter och Fendricher / som vnder thet Kongl. Ammiralitetet wid närwarande tijdh tiena och brukade warda.

Mijne respectivè nådighe Herrer / gunstige Promotorer Befordrare och godhe Gynnare,

491

Höghwälborne nådighe Herrar/ sampt Edle/ Wälborne/ Wälbördige/ Ärlighe och Manhafftige goda Män/ E. *Excell.* N. N.der H. H.ter Wälb. och Manhaff.ter är iagh ringa Person högelighen förorsakad worden/ på thet ödmiuk-tienst-och flijtigste til betacka/ för all högh Nåde/ Gunst och Benägenheet som aff E. *Exc.* N. N.der H. H.ter Wälb. och Manh.ter migh alt sedan iagh vthi Kongl. M.ts och Cronones Tienst ward antagen/ öfwerflödeligen bewijst är/ eenkannerlighen för then nådighe *Promotion*, befordring/ och mine wilkors förbättring som E. *Excell.* N: N:der H: H:ter migh vthi mitt Styremans Embete hafwa wedersahras låtit/ hwilket at afftiena och *meritera*, iagh effter yttersta mine Kraffter och Förmögenheet/ migh städza ombeflijta wil och skall then stund iagh lefwer. Thernäst Höghwälb. nådighe Herrar/ Wälbördige och Manhafftige godhe Män/ såsom iagh aff långligh tydh / så wäl vthi warande min Tienst vnder thet höge Kongl. *Ammiralitetet*, medh Kongl. May:ts och Cronones Skep/ som ock tilförende/ hafwer handterat Seglatzen i Östersiön/ och ifrån begynnelsen giord min yttersta flijt til at wäl *observera*, *annotera*, och affmärckia alle Koosar/ Landstreckningar/ Känningar/ Jnlopp/ Hampnar/ fahrlighe Grund/ Klippor/ Banckar och Reffwer ther sammastädes : Altså ock/ medhan the Vthländske Siökarter och Böker/ som meerbemälte

öster

öfter Siö Grund ock egentlighen heetas at beskrifwas
vthi/aff stoore Feel/Mißförstånd och orätt Deelning
befundne äre/ hwilket/ så wäl som ock the fremmande
Språken / hoos them Oförfarnom aff wår Swenska
Nation, stoor förbistrelse och Irring vthi Siöfahrten
monde förorsaka: Hwarföre/och på thet alle Swen-
ska Siöfahrne i gemeen/ så mycket meer vthi sin Seg-
latz mäghe blifwa vpliuste/och få en godh Vnderrät-
telse om en Ort och annars Beschaff- och Lågenheet:
Hafwer iagh migh företaget/ thenna litzla Book om
Östersiöns rätta Beskrifwelse/ aff Trycket vthi wårt
Swenska Tungemål at låta vthgå / och then samma
E. *Excell.* N:N:der H:H:ter Wälbörd. och Manh:ter til
itt lijtet tacksamheetz Tekn/för all migh betedd Nådhe/
Gunst/Bewågen- och Wälwillighet/ödmiukelighen
at *dedicera*, vnderdån- och tienstwilligen bidiandes/
thet E. *Excell.* N.N.der H.H.ter Wälb. och Manh:ter
thetta mitt ringa Arbete/såsom thet wälmeent är/ ock
så icke annorlunda än medh wanlig Nådhe/Gunst och
Bewågenheet vptaga/wäl förstå och vthtyda täcktes.
Om Gudh spar Helsan och Lijfwet/årnar man fram-
deles thetta Wärck medh itt nytt Paßkårt (vthi hwil-
ket icke allenast Siön rätt och egentlighen skal blifwa
affdeelt/men ock alle Landstreckningar/ Känningar/
Hampner/Banckar/Grund och Reff / som i thenna
Book finnes / beskrefne / tydhelighen warda *repræ-
senterade* och vthwijste) at *amplificera* och förbättra.

 Imed-

Imedler tydh och alltydh / wil vthi E. *Excell.* N. N.ders H. H.ters Wälbörd. och Manh:ters högha Nådhe / Gunst och Bewågenheet / iagh min ringa Person vnderdån- och ödmiukelighen hafwa *recommenderat.* Och befaller E. *Excell.* N: N:der H: H:ter Wälbörd- och Manhafftigheeter vthi Gudz thens alldrahögstes nådighe Beskärm / til stadighwarande Helsa och Wälmågho på thet flijtigste. *Datum* Stockholm then 26. *Martij Anno* 1644.

E. Excell. N. N.ders H. H.ters

Wälbörd- och Manhafftigheters

Ödmiuke / hörsamme och trogne Tiänare / så länge iagh lefwer

Johann Månszon /
ÅlderStyreman.

Förmaning til Styremän.

Then som wil en rätt Styreman wara /
Loolynan måste han icke spara/
Nöchter och waken ware ther näst/
Flijtigh och achtsam beprydher bäst/
Achta tin Kompaß/gör gißning oc så/
Tå medh Gudz hielp all ting wäl afgå/
Gudh flijtigh bidia iagh råder förſan/
Så skeer tigh lycka til Siö och Sand/
Om tu thet gör/och achtar min Lära/
Tå wil Gudh tigh lycka och wälsignelse beskära.

At tu tin Reesa wäl fullenda skall/
Så at tu icke må komma på fall/
Så ock medh Helsan hem komma må/
Med Skip och Godz migh rätt förstå/
Wachta tigh för säkerhet iag säya skal/
Thet komer mången Siöfaren på fall/
Tenck hwad tu hafwer medh at fara /
Hwad tigh är betrodt tu wäl förwara.
Förgätt ey thet/ som nu är sagdt/
Och haff tina saker i godh acht
Fahr sedhan wäl/ ehoo tu är/
Hwar tu äst stadder fierran eller när.

Först bör en Styreman at pröfwa sine Compasser / om the äre rätt eller ey/hwilket skeer bequemligast aff Norrstiernan om Natten när klart är / eller vppå thetta sättet : Om Morgonen när klart är i Solennes vpgång/ hwad streck hon tå på Compassen vpgår/såsom til Exempel/om Solen vpgår en Öst Nordost/och nedher om Afftonen i een Nordwäst / tå är Compassen östligh/Men går Solen vp om Morgonen på Compassen een Nordost / och nedher en Wäst Nordwäst / tå är han wästligh / thetta at förstå lijka hwad tijdh thet är om åhret/så många streck som Soolen vpgår ifrån Nordan til östers/så många streck bör hon ock nedhergå ifrån Nordan til Wästers/så frampt Compassen är elliest rätt.

Försmädarens Rijm.

Johann Månßon tu lärer temeligh wäl och rätt /
Alla tigh rosa/ inbilla tigh ey slätt.

Swar.

Min Wän/ kan tu vthan Lastande wandra /
Mestare äst tu för alla Menniskior andra.

Alle thesse Koosar som här äre författade / äre så förståendes/ såsom til Exempel : När man löper ifrån Landzort/och wil åt Karlßöijan/ är Koosan södher/men är thet Nattetijdh/sätter man sin Koosa södher til wästan / til at skufwa Landet. Eller wil man åt Norre Vdden ifrån Landzort/ är Koosan södhsödwäst/wenter man Känning om Nattetijdh eller i mörckt wädher/sätter man sin Koosa södher til wästan/ at prijssa Siön. Man weet ock wäl at Öland strecker sigh i en Södhsödwäst och Nordnordost/men lijkwäl Nordan efterkommende och wil åt Södher Vdden / prijser eller älsker man giärna itt strecktil Siös om Nattetijdh.

Om Winden eller strecken på Compaß/hwad som the heeta.

Nordan	Södhost til Östan	Wäst Södhwäst.
Nordan til Östan	Södhost	Wästan til södher.
Nordnordost	Södhost til Södher	Wästan
Nordost til Nordan	Södhsödost	Wästan til Nordan
Nordost	Södher til Öster	Wäst Nordwäst
Nordost til Östan	Sönnan	Nordwäst til wästan
Öst Nordost	Södher til Wästan.	Nordwäst
Östan til Nordan	Södhsödhwäst	Nordwäst til Nordan
Östan	Södhwäst til södher	Nord Nordwäst
Östan til Södher	Södhwäst	Nordan til Wästan.
Öst Södhost	Södhwäst til wäster.	

ERRATA.

B 1. blad 2 sido 9 rad/läß Båtn. B 2. blad 1. sido 18 radh/läß en grå Bergholma. B 3 blad 1 sido 14 radh/läß fampner diupt. B 6 blad 2 sido 20 radh / läß borde wara vp remat. B 7 blad 1 sido 26 radh/ läß wästsödwäst. C 11 blad 1 sido 9 radh / läß een fierdendels mijl. D. 17 blad 1 sido 5 radh / läß Södher. D 17 blad 1. sido 7 radh/läß 25 mijl. D 17 blad 1 sido 10 radh/ läß lågdt mitt på. D 19 blad 1 sido 2 radh/läß i en söhost. D 19 blad 1 sido 10 radh/läß medh en nordlig Wind. D 21 blad 1 sido 15 radh/läß en Bodha. D 24 blad 2 sido 16 radh/läß ther innan för Vddarna. E 29 blad 1 sido 13 radh/ läß intet komma Peny närmare än 7 fampner. E 31 blad 1 sido 24 radh/ läß ther ofwanföre är. G 46 blad 2 sido 14 radh / halff mijl til Siös. G 48 blad 2 sido 2 radh/läß in om Stansen och Tunnan. H 49 blad 1 sido 22 radh/ läß ther skal man föllia Gottland på tree fampner långz vthmedh. H 50 blad 2 sido 1 radh/läß Slithampn. J 59 blad 1 sido 11 radh/läß som kallas Kougbodha. K. 66 blad 2 sido 8 radh/ läß hållandes Kasen Nordwäst til nordan ifrån sigh rätt föruth. L 74 blad 2 sido 15 radh / läß vnder och Wästanföre. M 85 blad 1 sido 3 radh/läß emellan Skogshufwud och Kiöpenhampn. M 86 blad 2 sido 8 radh/läß man må intet. M 88 blad 2 sido 18 radh / läß inskiuter en stoor Bocht.

Om

Om Sandahampn.

När man ifrån Swenske Sandahampn wil löpa til Siös/strecker sigh kosan een Södh södhöst / tå skal man låta twå deelar Watn om Baakbordh åt Grönskier / och tridie deelen om Styrebordh åt Swartebodhan: Ty ifrån Grönskier i een Södh-södhwest ligger een Klippa som heeter Södherklubben / och södhwest ifrån Klippan wid paß een halff fierdings wägh är ett grund om 5. Alner: Vthan för Sandahampn halff annor Mijl: Fahrwatnet är een banck på 12.13. eller 14. Famner/ och groff Sand/ ther kan man sättia för aflandz Wind/om så påtrångier.

Ifrån Sandahampn at löpa åt Vthön/ låther man Nyskieran i Baakbord/ them skal man i mörckt wädher wål wachta sigh före/ ty the liggia 12. mijl ifrån Sandahampn een Nordöst til östan.

Kooserne ifrån Sandahampn.

Til	Vthön Öst Nordost och Nordost til östan	24	Mÿler.
	Hangö Vdd Öst Nordost wäl så östligh	30.	
	Odensholmen/ Östan så Nordligh.	30	
	Simpersnäs/Öster til Södher	24	
	Dagerort/ Östsödost så östligh.	22	
	Loserort/ Södhost til södher.	34	
	Window/Södost til södher så södhlig.	35	
	Lijbo/Södhsödost så södhligh.	44	
	Memell/Södher til Östan.	52	
	Gottsche Sandö / Söder så östligh.	12	
	Karßöyiar/Södhwest til södher.	30	
	Norre Vdden/Södhwest.	35	

At löpa ifrån Sandahampn åt Vthön som ligger i Finske Skiären ther man löper in åt Åbo/setter man Koosen Östnordhost an / så lenge man passerer Nyskiären/som liggia Nordost til östan ifrån Sandahampn 12. Mijl/som äre tree vpwatnes Klippor/ ett göttlingz skott ifrån hwar andra belegne/hwilke man låter i baakbordh / och löper så Nordost til östan 12. Myl / ther medh förfaller man för Vthön/hwilken är itt Fiskieläger / hwar på står itt Båk nu halff nedherfallit/ther inne är een Hampn för små Skip. Aff Siön kommande löper man så at man hafwer Båknet een Nordhnordost ifrån sigh/ och löper så in åt/låtandes Alun skiäran om styrebordh /som liggia södher om Vthön 1. myl. Hwilka äre fyra små Berg-

holmar

holmar/then fierde är lågh/ aff then westersta Holmen een West södhwest. 1. Fierdingz wågh är itt grundh om 9. Foot Watn.

Om Bakbordh låter man några swarta Klippor som kallas Swartbodhan/the liggia ifrån Vthön Wäst Södhwäst ½. mijl.

Wil man löpa in i Vthön til Redd/ låter man Vthön om styrebordh / til samma Hampn äre twenne Inlop/ thet ene Inlopet/aff siön kommande/ strecker sigh in een Ost-nordhost/ tå låter man Vthön sampt Skiäret som Fiskiebodherne stå vppå/ om styrebordh/och een lijthen grå Bergholma om Baakbord/Sundet ther man inlöper är smalt/ och fyra famner Watn/ man setter inne i Hampnen på 6. Fampner.

Thet andra Inlopet/ innan efterkommande strecker sigh een södhsödost in/ tå låther man then norra Vthön om Baakbord /och then grå Bergholma sampt medh een Håll i Sundet om styrebordh.

NordWäst/ vthan för samma Inlop/ är itt grund ther plägar stå een Rimmer vppå/ på samma grund är 4. foot Watn/och ligger ett Musquetskott ifrån Inlopet; Aff Siön kommande/låther man thet grundet om baakbord/och Vthön sampt medh then lilla grå Bergholma om styrebord/ then här icke är wäl bekänd/moste taga Lotzman i Vthön eller i een Byy östen före Jurmo widh Nampn.

När man wil löpa ther ifrån in åt Korpoström/ tå skal man först åt Gråharesund/ som ligger ifrån Vthön/ Nordöst til Nordan/ en halff Mijl.

På then lille Fiälen emellan Vthön och Gråharon är itt grundh om 8. foot Watn/ hwilket 1643. bleff först vpfunnit/ ligger mestedeels rätt i Fahrwatnet. Merkien vppå samma grundh äre thesse/ at mitt vppå then Norre öön aff Vthön är een Legdh/ och östan för samma Legdh itt lytet Steenkummel/ man må löpa öster åt långz medh samma ödh/ til thes Steenkumlet och Båknet aff Vthön komma öfwereens/ sedhan går man åt Gråharesundh Nordost til Nordan/ tå låter man benembde grundh om Bakbord.

Gråharen är een högh och grå Bergholma/ then låther man sampt med några Klippor om baakbord/ Om Styrebord låter man och twenne små Klippor/ hwar aff i Wäster vthskiuter itt Grund ther på plågar stå een Rimmare then låther man och om Styrebord.

Nordost aff Gråharen itt göttlingz Skott/ är en lyten lågh Bergholma/ ther på står itt lytet Kummel/ then låter man om Bakbord när man wil löpa in/ och Bokullerne om Styrbord. Nordwäst til nordan aff Bokullerna (hwilke äre några grå Bergholmar) och är itt grund på Fiälen/ ther plågar stå een Rimmare på/ therföre må man stemma Wästerst på

Wydh-

Wydhskiär/som ligger ther ifrån Nordost til nordan halffannen mijl. På samma Skiär är små Löffskogh/ Skäret låter man om baakbord.

Nordost ifrån Wijdhskiär een halff mijl är een högh Brantberg klubb/som kalles Sniöklubben/ then låter man om Styrebord. Ifrån Sniöklubben åt Ingolskiären är en halff mijl Nordost til Norden så nordligh an.

Emellan Sniöklubben och Ingolskiär äre några små swarta Berghällar/them löper man middwatnes emellan.

Ingolskiäret är een lågh Bergholma medh trenne Kummel vpå/ then låter man om Styrebord når man löper in åt.

Ifrån Ingolskiäret een södost en halff mijl är een öö som kallas Aspön/hwar vppå boo någre Bönder/ Wästerst in widh sielfwa öhn är een lijthen Hampn för små Skip.

Wäster aff Ingolskiäret en halff mijl är och en Hampn/som kallas Myßhampn.

Ifrån Ingolskiären nordost til nordā halffañan mijl ligger Remskiären/ther emellan på Fiälen är itt lijtet grått skiär/som man låter om baakbord/ther aff vtskiuter itt flack/hwilken man skufwa skal.

Remskiär äre twenne grå Bergholmar/dem man låter om styrebord/aff wästre vdden på thet södre skiäret/ligger itt grundh itt gott Mußquete-

skott

skot ifrån Landet/thet låter man om styrebord sampt medh Remskiären / Vthi Remskiersſund har man 30. fampner och ojämpn grund.

Nordan för Remskiärsund itt Göttlingzskott/ är een swart Berghäll/östsödost itt gott Mußqueteskott ifrån samma häll är itt grund om 12. foot Watn/ther plägar stå een Rimmare vppå / then låter man om bakbordh.

Östan för Leeden lijtet lenger fram/ Wäster aff een högh bergholma är itt grund / som och skal stå Rimmare vppå/then låther man sampt medh Holmen om styrebordh/och ligger han något aff Leeden.

Emellan Remskiärsund och Lohm är halffannan Myl Nordost an / hwarest på Fiälen liggia twenne Holma som kallas Wargskiären/hwilke man sampt medh Lohm låter om baakbordh.

Lohm är itt högd stoort Skogzland / hwar på boo twå Bönder.

Nordost aff Lohm itt Gottlingzskott är itt grund vthremmat / thet låter man om baakbord.

Nordwäst ifrå Lohm en fierdingz myl är Korpoström/ther får man Lotzman åt Åbo. Är ock godh Redd på 6. eller 8. famner diupt.

2. Mylar ifrån Korpoström een Nordnordost ligger Wandringzsund

Wästan för Wandringzsund en fierdingz myl på Fiälen är een högh Holma/hwar aff vtskiuta twenne

ne grund/ thet ena aff östre och thet andra aff södre Udden itt Musqueteskott hwardera/ ther plägar stå Rimmare uppå / hwilka sampt medh Holman skola blifwa om baakbord.

Wandringzsund är itt smalt Sund och strecker sigh een öst nordost igenom.

Strax östan för Sundhet är een Banck aff 14. eller 15. Foot.

Ifrån Wandringzsund åt Rÿmmeta Krampen strecker sigh Kosan östnordost halff andra mÿl.

Een fierdingz Wägh östan för Wandringzsundh är en Bergholma som stå några Taller uppå/ Nordwäst aff then samma är itt grund aff 15. foot Watn / thet låter man om baakbord / och Holmen om styrbord.

Ther östan före en fierdingz mÿl äre twenne höga Holmar/ them löper man emellan / och ther östan före en halff mÿl är en skogzholma som kallas Sandskiäret / then låter man om baakbordh / sedhan åt Krampen Nordost til östen en halff mÿl/ ther på fiälen är en lÿten Bergholma/ then låther man om styrebordh/ och Krampen om baakbordh.

Krampen är een högh Udd / hwar innen före är een Hampn ther kan man löpa in på bägge sijdhor medh små Skepp/ östan efterkommande strecker sigh wäster in i Hampnen/ wästan efterkommende/ strecker sigh Nordan in.

Ifrån

Ifrån Rymmete Krampen åt Kiöpmansberg strecker sigh Nordost til Nordan 2. myl.

Kiöpmanbergh är een lythen Holma och ligger södher ifrån Runsala öön/then låther man i bakbordh/och några rödha Berghäller om styrebordh/ ther är i fahrwatnet 4. fampner/och föllier Runsala öön långz/den man måste låta om baakbord/och Satawa öön om styrbord/ och sätter man på Slotz fiälen på 3. fampner.

Kooserne ifrån Vthön och

Til	Nargön/Östan til Södher.	30	Myler.
	Dagerort/Södher	16	
	Simpersnäs/Södher til Östan.	14	
	Odensholmen/Södhost.	15	
	Gottschesandö/Södwäst til södher.	30	
	Heel/Södhsödhwäst.	78	
	Sandahampn/Södhwäst til Wästan/ och Wästsödhwäst	24	

Om Hangö Vdd.

Södher ifrån Hangöö een halff myl ligger en öö/som kallas Rusor / ther är något börck och Ahlskogh vppå / aff Siön kommande giörs hon vpp i twenne Hympler/ södher aff samma öö itt göttlingz skott äre fyra rödha bergklippor som kallas Ternes-

öhron

öhran / söder aff samma Öhran itt Göttlingzskott / är itt grund om 4. foot watn / södwäst aff Rusor een stoor halff myl til Siöß / är een vpwättnes klippa / som kallas Kallbodhan / södhwäst aff samma Bodha itt Göttlingzskott är itt grund om 6. foot watn.

När man wil löpa in i Hangö / sträcker sigh Kosan Nordwäst til Nordan och Nord nordwäst in. Tå låter man Rusor medh Ternesöhran om baakboord / och Kåpvngan som är en rödh Bergholma medh några Steenkummel vppå / sampt medh några röda Klippor / ther Wäster aff om styrebord: Medh samma koosa aff Siön kommande / fåår man een Klippa för vth / medh itt Steenkummel vppå / och på sam̃a klippa en Bergbrant wästan för kumblet / then låter man om baakbord: Man sätter ther innan före på Fladan på 18. fampnar en Wäst Nordwäst aff samma Klippa.

Hangöö Vdd är itt Skogsland medh en hwijt Sandstrand / öfwerwäxt medh skogh / hwar aff man thet känna kan / och vthskiuter samma Vdda aff fasta Landet.

När man wil löpa ifrå Hangöö Vdd åth Refwel vthanskiärs / går man een södost til söder / och een söd södost til Siöß / låtandes Klippan som kumblet står vppå om styrebord / och Kåpvngan medh the andra omberörde Klippor om baakbord / och

 Ru-

10 Rusor medh Ternesöhran om styrebord ther i farwatnet är olijka diup aff 10. 15. och 20. famner.

När man är een mijl til Siöß sätter man sijn Koosa åth Nargöön een öst södost.

Tree mijl östan för Hangöö Vdd / vthan för Twermynne / är itt skiär som kallas Segulskiär / gör sigh vp i trenne Hymplar när man kommer aff Siön / aff samma skiär i een södwäst vthskiuter sigh blinda klippor een stoor mijl til Siöß / them man skal wachta sigh före.

Emellan Hangöö Vdd och thetta skiäret / äre Bodor långt til Siöß / therföre är intet rådelighit begifwa sigh när in på skiären.

Tree mijl östan för samma skiär är een öö som kallas Jusor / och där på någon glijs Skogh / södwäst aff Jusor een halff mijl äre en hoop medh små Klippor och Bodhar / vthi Jusor är ock itt Jnlop för små Fahrkoster.

Södost aff Jusor een fierdingz mijl är en hwijt Bergklippa / södwäst ett göttlingz skott aff samma klippa / säges wara den Segerstenen som talas om.

Koserne ifrån Hangöö Vdd och

Til	Nargön / Öst . Södost.	18	Mijler.
	Rogöö / Södost så östligh.	14	
	Odensholmen / Södher.	12	
	Gråsöhran / Söder til Wästan.	18	

Sim-

506

Til	Simpersnäs/Södwäst til Söder.	14	Mijler.
	Dagerort/Södwäst.	17	
	Gottschesandö/Södwäst til Wästan.	36	

Om Nargöön.

Nargöön är een Skogzöö / vngefehr een mijl lång/ Treekantigh/och medh tree vthstickande Vdder/ ligger tree mijlar Nordwäst ifrån Råfwel/ på Nordwäst sijdan är mäst speelbotn / aff then norre Vdden skiuter ett Steenreeff/ ett gottlingzskott til Siös / aff södost Vdden skiuter ett Sandreeff itt gott stycke vth ifrån Landet/ther fåår man loda sigh öfwer på 4. eller 5. fampner.

På östre Sijdan får man sättia för een wästan och för en södwäst wind på 12. 14. eller 16. fampner. Sunnan på samma öö för en Nordling wind på 16. eller 18. fampner.

Aff Norre Vdden på Nargöön een södost/ en lijten fierdedels mijl är itt grund om 4. foot watn aff samma grund een södsödost begynnes en Banck som strecker sigh in moot Karen/ aff 2.3. 4. 5. 6. och 7. fampner/mäst steen och hård grund på omberörde 2. 3. och 4. fampner.

Emellan Bancken och Nargöön är 16. eller 18. fampner godh Anckar grund.

Mitt emellan Nargöön och Karen är itt steengrund om 11. foot watn.

 När

Når man kommer wåstan effter/och wil åth Refwel/skal man medh diupgående Skep/låta twenne deelar watn åth Karen/och tredie deelen åth Nargöön/och gå en öst södost an in til thes man kommer öfwer Bancken på 7. eller 8. fampner.

Men wil man löpa emellan Grundet och Karen/som äre twenne gröna gråsholmar/skal man hafwa wissa märcken aff S. Bryta Klöster som ligger östan för Refwel een halff myl: Först wåstan effterkommande/når man hafwer passerat Syråpå Vdden/som ligger södwåst ifrån Nargöön een myl/skal man stemma på Koppol Vdden/som ligger Nordwåst ifrån Refwel een halff myl/medh Löffskogh öfwerwäxt/hwar vppå östan för skogen står itt stoort Hws/öst södost ofwan för S. Bryta på thet högha Landet äre twenne små hymplar/påseende såsom twenne små Hws/them skal man hålla öfweritt medh S. Bryta och löpa så in åth på 7. 8. och 6. fampner. Når man seer Refwels Slott öster medh Koppol Vdden/och man hafwer för.de Märcken aff Klösteret och Hymplerne öfwereens/så är man på the 7. fampner aff Bancken/når man hafwer stoore Karen och Slottet öfwereens/är man på the 8. fampner. Når man haar lille Karen och Staden öfwerens/tå är man på the 6. fampner alt ojämpt och hård grund.

Når man kommer så långt in at man seer Slottet

tet

tet öster medh lille Karen/ så haar man thessa Bankar passerat/ och löper så åth Blockhwset en södost til söder an/ och sätter Nordost ifrån Blockhwset på 7. 8. eller 9. fampner/ hwarest är godh Anckar grund.

När man wil löpa ifrån Refwel österåth/ skal man sättia sijn Koosa een Nord Nordwäst vth emellan Nargöön och Vlfzöön/ och gåå så länge at Nargöön och Syråpå Vdden skiuta i hoop/ låtandes twå deelar watn åth Nargöön och tredie deelen åth Vlfzöön: När märcken aff Nargöön och Syråpå Vdden äre i hoop/ hafwer man passerat Vlfzööreeff/ och sätter sedhan sijn Koosa åth Kougskär eller Wrangöön öst til nordan an twå mijl.

Kooserne ifrån Nargöön och

Til	Hangö Vdd/ Wäst Nordwäst.	18	Mijler.
	Vthön/ Wästan til Nordan.	30	
	Jusor/ Nordwäst til Wästan.	12	
	Baresund/ Nordwäst til Nordan.	10	
	Porckall/ Nordan.	8	
	Miölöö/ Nordost til Nordan.	14	
	Kougskiär/ Öst til Nordan.	4½	
	Wrangöö/ Öst så Nordligh.	4	
	Råfwels Steen/ Nordost til Östan.	2	

Märckien vppå Refwels Steen äre thesse/ at när Råfwels Slott och wästre Vdden aff Vlfzön

509

14 komma något när i hoop / och man hafwer den norre Vdden aff Nargöön een södwäst til wästan ifrån sigh / tå är man intet långt ifrån samma Steen / ther på är 4. foot watn / och brant vppå alla sijdhor / widh paß een Skepslängd widt. Man kan intet wäl löpa honom när på lodh / effter han är / som omberödt är / brandt på alla sijdhor / och 12. fampner diupt rundt omkring.

Emellan Refwelssteen och Kougskiär är och en banck aff 5. 6. eller 7. fampner.

Märcken vppå samma Banck äre thesse / när man hafwer Koughskär ifrån sigh een öster til söder een halff myl / och Norre Vdden aff Wrangöön södost til söder een myl / och wäster Vdden aff Vlfzöö södwäst twå myl / så hafwer iagh hafft ther på 5. fampner alt Seengrund / och kan skee ther är grundare / thet må han wara förtänckt på som seglar samma Fahrwatn.

Om Wrangöö.

Wårangöö är een Öö Treekantigh medh tree vthstickande Vdder och aff hwar Vdd itt steenreef / then ene Vdden strecker sigh i södher / then andre i Nord norwäst / then tredie vthi en södost / man fåår sättia emellan then södra och södost Vdden / på 10. 12. eller 15. fampner in i buchten för en Nordan och

Nord-

Nordwäst wind / man fåår och sättia på then östre sijdhan på 18. eller 20. fampner dinpt.

Lille Wrangöö ligger ther ifrån een fierdingz mijl ther får man sättia vnder för en Nordost wind. När man wil löpa emellan stoora och lilla Wrangöö / strecker sigh Koosan södher och Nord igenom / och skal man lodha på 5. eller 6. fampner stoora Wrangöö närmest.

Jfrån stoora Wrangöö i een Nord nordost een halff mijl / ligger Kougskiär som är een baar Klippa och strecker sigh i öster och wäster / ther är itt lijtet steenkummel vppå.

Kooserne ifrån Wrangöö och

Til	Höghland / Öst til Nordan.	18	Mijler.
	Eekholmen / Öster.	8	
	Miölöö / Nordan.	11	

Om Miölöö eller Jnlopet til Helsingfors.

Jfrån Nargöön och til Finske Sandahampn är Koosan Nordost til Nordan fiorton mijl / ther in moot får man een Söö / som kallas Miölöö / hon är öfwerwäxt medh jämpn skogh och omkring medh en hwijt Steenstrand / södhwäst aff Miölöö een halff fierdedels mijl / äre twenne små swarta Klippor / then ena heeter Bendån / den andra Swartbodhan /

16 bodhan/ ett lijtet skott ifrån hwar andra/ them skal man sampt medh Söön låta om styrebord/ ther ifrån een wäst södwäst een halff mijl liggia tree små Klippor som kallas Gråsiälsbodan / then medlersta är låågh / når thet blääs hårdt/ går siön ther öfwer/ then wästersta är högst/ them låter man om Baakboord/ man må intet heller komma them förnär/ ty ther sägz liggia en Boda vtaff/ Koosan innåth Helsingzfors igenom skären/ är Nord til Wästan.

Ifrån Miölöö een wäst nordwäst en halff fierdingz mijl/ ligger een öö/ som kallas skarp Miölön/ på then östre halffdeelen aff samma öö är lijtet Talleskogh/ ther wästan före itt Gottlingz skott ligger een lågh Klippa som kallas Lågharun them låter man bådhe om styrebord.

Ifrån Lågharun een södhwäst ett Gottlingzskott / är een rund gråå Bergklippa som kallas Grååharun / på östre Vdden aff samma klippa är itt steenkummel : Samma klippa medh en trediedeel aff watnet låter man om baakbord/ och the twå deelar om styrebord åth Lågharun/ förty ther skiuter långgrundt aff.

Här ifrå löper man Nord til wästan åth Sandahampn een halff mijl/ emellan twenne höga Holmar in genom itt smalt Sund / och sätter ther innan före på Fiälen på 18. eller 16. fampner. Styrmansgården ligger strax ther östan före.

Ther

Ther Nordwöst ifrån een halff mijl ligger Hel- 17
singfors.

Koosserne ifrån Miölöö och

Til Eekholmen / Södost. 14
Til Wrangöö / Nordan. och Söder 11
Til Nargöön / Södwäst til Söder. 14
Til Odensholmen / Wäst Södwäst. 25
Mijlar.

Om Eekholmen.

Eekholmen är en smaal Holma / högh på både Vddarne medh en Ågd mitt vppå / mäst öfwerwäxt medh små Löffskogh / ther fåår man sättia på bådha sijdhor / så wäl för en Nordost som södwäst: Doch på diupt watn / Nembl. 18. eller 20. fampner / wästan för Ekholmen een mijl / vthskiuter aff Lifland itt Steenreeff medh stoora steenar vppå / ther ofwan före är en stoor Byy.

Innan för Eekholmen i södost är en stor bucht.

Södost til östan från Eekholmen een mijl / är een Wijk som kallas Kasperwijk / ther inne kan man sättia / doch är ther ondt at vthkomma för en Nordligh och nordwäst Wind.

Öst södost ifrån Eekholmen twå mijl är en Vdd som kallas Wircki / ther inne är en lijten Hampn för Skutor / ther aff vtskiuter ett lijtet Reeff i nord-

18 ost itt Gottlingz skott / strax ther östan före är en stoor bucht / ther kan man sättia för en södwäst och wästligh wind på 15. eller 16. fampner.

Ifrån Wircki i Norr an tree fierdedeels mijl / begyñes Kalkgrunden och strecker sigh öster til söder an / in moot Hogten långz Fahrwatnet / then man må intet komma närmare än på 7. fampner när man Loverer / eller när man ther löper förbij.

På Kalkgrunden hafwer man 6. eller 5. Foot watn.

Östan för Wircki twå mijl ligger Tolßborgh / mitt emellan Tolßborgh och Wircki är en hwijt Sandstrand / och twerß ifrån Sandstrandē hafwer man en banck i Nordost aff 7. eller 8. fampner / groff Sand / then man må wara förtänckter på om Nattetijdh när man ther seglar.

Emellan förbe.te Banck och Lifland i Fahrwatnet hafwer man 16. 18. och 20. fampner Leergrund / östan för Tolßborg een mijl / är een Udd som kallas Lättinpå aff hwilken Udd uthskiuter ett lijtet Reeff / thet må man intet komma närmare än på 7. fampner.

Emellan Lättinpå och Tolßborg är en bocht in.

Nordost ifrån Tolßborg ligger Hogtet halffannar mijl / ther i Fahrwatnet hafwer man 25. och 30. fampner / Hogten kan man intet wäl sökia medh Lodh / hwilke äre twenne lågha Steenklippor som lig-

liggia långz Fahrwatnet / then östersta är lägst / hwar aff igen södost vthskiuter itt stoort Steenreff som synes här och där ofwan watnet.

Östan för Lättinpå Vdden een halff myl / är en lyten Hampn som kallas Mahohampn.

Ofwan för Lättinpå een halff myl är itt stoort Herre Hoff som kallas Malla / hwar aff man kan känna Landet.

Lytet östan för Maho vthskiuter ett Reeff een fierdedels myl til siös / thet må man intet koma närmare än 8. eller 9. fampner medh een aflandz wind.

Ifrån Maho begynnes itt högdt Land / som kallas Kallan / och räcker in emot Narfweska Redden / therlångz vth medh Landet hafwer man måst reen strand.

Kooserne ifrån Eekholmen och

Til	Höghland / Nordost til Öster wäl så Östligh.	10	Myler.
	Narfwesche Redd / Öster til Söder och en Öst Södost.	18	
	Tolßborg / Öst Södost.	4	
	Miölöö / Nordwäst.	14	
	Furuholmen / Nord Nordost.	14	
	Pyttres Fageröö / Nordost wäl så nordlig.	15	
	Kalkgrunnen / Öster så Södligh.	$1\frac{1}{2}$	

Om Höghland.

Höghland är een stoor högh Öö / måst öfwerwäxt

 medh små Furuskogh/görs vp i tree Hymplar widh paß een myl lång/ och strecker sigh i een Nord nordwäst och en södsödost/ ther vnder får man sättia för en södwäst/och för en Nordost wind/doch mäst spelbotn och diupt watn aff 16.18. och wäl 20. fampr/östan på samma Öö nedan för Byn är bäste Redden.

Widh then söderste Vdden är en lijten Hampn för små Skutor om 4. eller 5. foot watn.

Jfrån Nordwäst Vdden på ben.te Öö een halff myl är itt grund i en Nordwäst om 8. foot watn.

Nord til Wästan ifrån Höghland ligger Pyttås Fageröö fem myl.

Pyttes Fageröö är een stoor rund Öö öfwerwäxt medh Skogh/ ther vnder får man sättia för en södligh Wind.

Twå myl ther östan före ligger Kosar/södwäst ifrån Fagheröön liggia twenne Öyjar som kallas Wihrholmar medh små swart Skogh vppå/vthaff then östra Öön vthskiuter ett Reeff i Nordost.

Kooserne ifrån Höghland och

Til	Furuholmen eller Jnlopet åt Peling/Nordwäst til Nordan.	7	Myler.
	Pytes Fageröö/Nord Nordwäst.	5	
	Sommers/Öst til Nordan.	5	
	Narfweske Redden/Södost.	12	
	Stoora Tytters/ Söder til Öster.	2	

Lille

Til	Lille Tytters/ Söder til Wäster.	3	Myler.
	Stångskäret/ Södwäst.	4	
	Wyri/ Nordwäst til Nordan.	4	
	Wydhgrundet och Nautus/ Södost til Östan.	5	
	Eekholmen/ Södwäst til Wästan/ wäl så Wästligh.	10	
	Lafwensaar/ Öst Södost.	4	

At löpa ifrån Höghland åth Furuholmen är Koosan Nordwäst til Nordan / så fåår man medh samma gång itt Fiskelägre som kallas Hampnskär/ een myl vthan för Furuholmen/ och södwäst ifrån Hampnskären liggia twenne vpwättnes Klippor/ them låter man sampt medh Hampnskären i styrebordh/ om baakbord låter man ren Bodha som ligger een halff myl: Södhwäst ifrån förb.de Klippor. Man löper Nordwäst til Nordan åt Furuholmen/ hwilken är en rund Skogsholme / then man låter ock så om baakbord/och om styrebord blifwa några gråå klippor; Sundet ther man in skal är itt smalt sund / ther kan man sättia innan före på 12. fampner / så frampt at man icke är långer inn bekant. Ther wästan före twå myl ligger Peeling/där boor Skeeri Styrmän.

När man wil löpa ifrån Höghland åth Wyborg / går man een Öst til Nordan an / åth Sommers (eller Sam̃erå som somblige thet kalla) hwilket ligger 5. myl ifrån Höghland / påseeende såsom

 Ertholmana widh Borneholm/them låter man om styrebordh widh paß itt Gottlingz skoot/ och om baakbord twenne små Klippor som liggia i Norr een myl ther ifrån/och kallas Aspögadan/hwilke så heeta aff en Byy ther Nordan före twå myl är belägen. Man må icke komma thesse Klippor på een fierdedels myl når.

Ifrån Sommers löper man åth Wijdskär eller Siuskär / som somblige thet kalla / Nordost til öster an / hwilket ligger ifrån Sommers fyra myl som äre siw små rödha Bergklippor.

Södost til söder ifrån Wijdskär itt styfft Gottlingz skott/är itt grund om twå foot watn/thet kan man löpa på bådhe sijdhor förbij. När man löper på Norre sijdan löper man Wijdskär närmest / låtandes Wijdskär om baakbord / och Grundet om styrebord / På södher sijdhan är ock diupt nogh/ när ther går någhon Holsiö/ bryter han på förb.de Grundet.

Ifrån Wijdskär åth Fiskieren går man Nordost til öster an twå myl / hwilken är en lyten rödh Bergholma/ ther får man löpa på bådhe sijdhor / allenast på Nordwäst sijdhan skiuter ett flack aff/ thet må man icke komma närmare än på 7. fampner.

Södost aff Fiskieren itt Gottlingz skott är itt grund / hwar på för någhre Åhr sedhan lågh en Steen / påseende såsom en omstielpt båât/ hwilken

Isen

Isen borttogh / och A. 1642. är aff Isen igen vpförd: Doch längre ifrån Fiskären / och nu påseende som itt lijtet Hws. Therföre prijsar man Fiskären / låtandes honom i Baakbord / och steenen sampt medh grundet om styrebord.

Man kan och sättia emellan Landet och Fiskären på 7. 8. eller 9. fampner / wäster aff Fiskären twå mijl ligger Pitkpas.

Emellan Sommers och Aspögaddan i Fahrwatnet är 26. fampner. Emellan Sommers och Wijdhskär är 25. 56. och 28. fampner.

Södost ifrån Wijdskär een mijl hafwer man en Banck aff 16. fampner.

Ifrån Fiskären til Krysserort löper man öster an / ther emellan är alt ojämpt grund aff 7. 10. 12. och 15. fampner.

Krysserort är en Vdd aff sielfwa fasta Landet / hwar på ligger en stoor Steen / hwar aff ock vthskiuter itt Reeff / hwilket man intet närmare än på 5. fampner komma skal / ther plägar ock stå en Remmare på Refwet som man skal låta om baakbord / när man löper innåth Wijborg.

Södher ifrån förb.de Vdd / på Fiälen ligger en Holma som kallas Halli / och södwäst aff Halli een mijl ligger een Klippa som kallas Råni / Emellan förb.de Halli / Råni och steenen som ligger södost aff Fiskären är alt oreent och fult medh blinda grund.

Ifrån

 Ifrån Kryſſerort til Rödhäll är twå mijl/ nordoſt til öſter/ther hafwer man i Farwatnet aff 10 12. och 15. fampner/ alt ojämpn grund.

Rödhäll ſkal man låta om ſtyrbord/hwilken är een Skogsöö/ och om baakbordh bliſwer ock itt Skogsland ſom kallas Johan Lambers Vdd/hwar aff vthſkiuter it Reff/ther löper man middwattnes igenom ſundet / man kan ther och ſättia på 20. eller 18. fampner Leergrund.

Ifrån Johan Lambertz Vdd åth Trangſund löper man öſtan an een mijl / ther på Fiälen hafwer man en Steenöhr / then låter man om ſtyrbord/ och om baakbord en gråå Steen ſom Watnet ſlår öſwer/ ther löper man middwattnes emellan / tå får man för vth een hwijt Sandſtrand emellan twenne Vddar / ther innan före kan man ſättia på fyra fampnar / om man icke är bekandt at löpa in i be.te Trångſund / ſom ther ſtrax hoos är beläghit. Ther får man och Lotzman ſom ſkal löpa enom til Wijborg/ ſom ligger ther ifrån 2. mijl i Nordoſt öſwer een Fiäll.

Ifrån Rödhäll när man wil åth Nyenſkantz/ löper man ſödher til öſter an 4. mijl til Börckeſund och låter itt blindt grund om ſtyrebord ſom heeter Seßgrundet thet ligger ſöder til wäſter ifrån Rödhäll 2. mijl på Fiälen/ther bliſwa och twenne grund om baakbord/ thet ena ſtrax vthan för Rödhäll/

ther

ther plägar bryta oppå/när Siön går något håll/ thet andra är Nordan för Börckesund / ther ligger en stoor Steen oppå som kallas Poicka.

I Farwatnet hafwer man 14. och 15. fampner. Then första öhn man får/kallas Biskops öhn/ hon blifwer om Styrebord / then andra ther södost aff heeter Börkö/then tridie öön ther södwest aff heeter Torsar/hwilke alle/när man löper in åt Skantzen/ Westan efterkommande blifwa om Styrebord/ bemelte öyar liggia i een treangel: Emellan Börköön och Biskopsöön är itt Sund om 2. fampner Watn och strecker sigh i södwest och nordost / emellan Börkö och Torsar är och itt Sund aff 9. eller 10. foot/och strecker sigh i Norr och södher: Emellan Bispön och Torsar är och itt Sund aff 15. foot watn/ och strecker sigh een öst södost och een West Nordwest / Mellan alle tre Sunden är en Fladha om 5. fampner diupt godh Ankergrund.

Sönnan för thet sundet som är emellan Börkö och Torsar är en Redd om 7. fampner diup.

Ifrån högland til at löpa vthan skiärs åt Nyskantz eller åt Börcköö är Koosan öster an/söder om Sommars som ligger 5. mijl från Högland.

Aff östre Vdden aff Sommers vthskiute några klippor och bodher en fierdendeels mijl til siös/ therföre må man på östre sijdhan icke närmer komma Sommers än en halff mijl/låtandes Sommers om baakbord.

Öster ifrån Sommers twå mijl ligger Narswa/hwilket är een lågh Bergholma medh fem små steenkummel oppå/han är mest reent på alla sydor. Emellan Sommers och Nerswa må man löpa frijt emellan/ ther är 25. fampner diupt.

Emellan Narswa och Torsar är Koosan öster an 4. mijl. Ther mellan är och reent aff 25. och 26. fampner. Man låter Torsar om baakbord/hwilket är itt Skogzland medh några byiar österst på landet/in i sundet/ther kan man bekomma Lotzman åt Nyskantz eller Narswen.

Vthan eller sönnan för thet sundet som ligger emellan Torsar och Börkön är en Redd om 7. fampner som tilförene omrört är/men til at löpa ther in/skal man gå Torsar nermest / öfwer een Banck på 3. fampner: För ty aff Börkö vthskiuter it Reff sampt itt blindt grund hwilke beskydda Redden at ther ingen synnerligh Halsiö ingå kan/then skal man låta om styrebord/och Torsar om bakbord/och sättia ther iñan för bancken på förbenemde 7. famner.

Men til at löpa in i sundet Nordan om Torsar är intet rådeligit vthan man är ther thes bätter bekant/förty ther är något blind för them som intet hafwa warit ther för / doch är ther så belegit som effter föllier.

Itt Göttlingzskott nordan för Torsar är een lijten skogzöhr / och norr aff samma skogz öhr vthskiuter

skiuter tweñe steenöhrer/ them låter man om styre-bord/ och om bakbord en lijten skogzholma som kallas Kalffholman/ ther löper man emellan när man wil löpa ther in/ låtandes tweñe deler watn åt skogzholmen om baakbord/ och en tridiedeel åt steenöhran om styrebord/ ther hafwer man 16. foot watn / och ther innan före kan man sättia för allahanda Weder/ på 5. fampner.

I een Wester een fierdings mijl ther vthan för sundet är een Banck aff 3. fampner diupt och hårdt Grund.

Ifrån Torsar södher om Börkön löper man åt Nyskantz förstöster an een mijl/ sedhan ifrån Börköön een öst södhost / fölliandes Carel sijdhen långs vth medh til thes man kommer in i buchten emellan Reffzar och Carele sijdhan på 7. fampner. I Farwatnet hafwer man 16. 14. 8. och 7. fampner.

Reffzar ligger vthan för Nyyskantz 6. mijl/ och ifrån Börköön 10. mijl/ een öö/ öfwerwext medh skogh/ hwar aff i een Nordwest vthskiuter itt Reff/ och är alt om kring oreen / hwarföre man samme öö och Reff icke wäl nalkas kan.

Märken at löpa emellan thenna öön och fasta landet inn åt skantzen / äre thesse: på Carelsijdhan hafwer man een skogshympel och på Ingermandz sijdhan och så een skogzhympel.

Til at skufwa Refwen aff Reffzar / skal man

 hålla then Hympel på Ingermans sijdhen just för vth/och then Hympelen på Carel sijdhen just achter vth/gåendes söder til öster om/när man så går/ får man först en Banck aff 3. fampner steengrund/sedhan 4. och 5. fampner sandgrund/åter får man en Banck om 12. foot steengrund. Tå blifwer Reffzor om styrebord / och om Baakbord Vdden aff fasta Landet på Careel sijdhen som kallas Reponimi/ hwilken ligger en halff mijl sönnan för Systerbeck. När man hafwer thenne Vdden passerat / får man lijtet diupare Watn om halff tridie fampner / doch alt steenich och hård grund / sedhan löper man een södost an/och sätter vthan för Åmunnen på 3. fampner/ther ifrån åt skansen är twå mijl.

Östan efterkommande när man wil in i Börkösund/och man hafwer passerat Styrßvdden/som ligger 2. mijl östan för Börkön aff fasta Landet / hwaar aff i södher een halff mijl ifrån Landet är een Banck aff 7. fampner / föllier man Carels sijdhen långz vth medh in åt Sundet / hwilket strecker sigh in i een Nordwest/låtandes twenne deeler watn åt Börkön/och een deel åt Carelen. Aff sielfwe Börkö vdden i een södost een halff mijl vthskiuter itt Steen-Reff thet skal man skufwa / södher ifrån Börkö 3. mijl ligger een Öö som kallas Seskaren/halff fierde mijl / ifrån Närfwa i södher ligger ock een öö som kallas Peni/som giörs vpp i twennigom/ medh een hwijt sandstrand.

Ther

Ther ifrån een halff mijl i Wester/ligger een 29
stoor Söö / som kallas Lafwensaar/ther på boo några Bönder.

På Seeskarn boor ock Bönder / alle thesse Öyiar äre på Norre sijdhen mest reene / så at man må löpa them på een halff mijl när. Östan för Seeßkarn kan man löpa Ingermans sijdhan på 7. fampnar/3. mijl långz Landet på Lodh/såsom och ther sättia hwar man så synes/och huru diupt man wil. Emellan Peni ock Seeßkarn är then indre Leden åt Narfwen/then henne löpa will / skal taga Lotzman på Börkön eller Torsar/om han intet är sielff bekant/och intet komma then närmare en på 7.fampr.

Ifrån Höghland och til Narfwen är Koosan södost 12. mijl/tå låter man Tytters/sampt medh itt Grund som ligger i södost halfftridie mijl ifrån be.de Tytters/och kallas Nygrundet/hwilket An. 1643. först bleff vpfunnit/ther på är 5. foot Watn/ligger nästan mitt i Fahrwatnet/then låter man om Styrebord.

Om Baakbord blifwer Lafwensaar/hwar aff halff andra mijl i een södwest ligger itt Grund som kallas Nantus. Och södost ifrån Nantus åt Perispe Udden / doch Nantus närmest/ är itt långt Steenreff/som kallas Wijdhgrundet/och synes vpwatnes ther aff någre Steenar / then skal man ock låta om Baakbord.

Emellan ben.te Reff och Perispe Vdden kommer then indre Leeden ifrån Börkö/Perispe vdden skiuter vth aff Ryßland och aff ben.te Vdd samaledes itt stoort Steenreff/långt stycke til siös. Sönnan för samma Vdd 3. mÿl är Narfske Redd. Man kan sättia på Narffske Redden på 8. 10. eller 12. fampner hwar man wil/Nordwest ifrån Jnlopet: Een mÿl södwest ifrån Jnlopet äre 3. Sandhÿmplar som kallas Treebergh/Westen efterkommande kan man aff them känna Landet.

Stoora Tytters är een skogzöö södher til öster 2. mÿl ifrån Högland belägen/ther aff reen södsödost vthskiuter itt Sandreff en mÿl til siös.

Mitt emellan Tytters och Höghland är itt Grund som kallas Wÿkalla/ther på är 5. foot watn. Thesse förskreffne Grund skal han hafwa i acht som seglar thetta Fahrwatnet.

Om Stoore Rågön.

Stoore Rågön ligger i Wester 5. mijl ifrån Norgön/som är een högh Vdd/på Norre sijdhan är diupt in moot Landet/ther ifrån i west södwest ligger een Vdd som kallas lilla Rågön/ther emellan är en stoor Wijk/ther kan man sättia når man wil Wester åt/på 6. eller 7. fampner/men för en nordligh eller nordwest Wind kan man icke wål komma ther vth. Wester ifrån lilla Rågöön een mijl är itt

Grund

grund som kallas Gräßgrundet/therföre är ther icke gott at komma för långt i Bochten. Ifrån stoora Rågöön åt Odenßholmen är Kosan wester 6. mijl.

Om Odenßholmen.

Odensholmen är itt lågt Landt medh några stoore Trää vppå / ther boor och några Bönder/ när man kommer Westen effter / giörs thet vpp såsom tree Segel / ther vnder får man sättia för een nordligh eller nordwest Wind/på 6. eller 7. fampr.

Een lijten mijl Nordost ifrån Odensholmen är itt Grund om 8. foot Watn / aff små Singelsteen.

Ifrån Odenßholmen åt Simperßnäs/är Kosan Wäst södwest 6. mijl/ther emellan löper man in åt Mogöösund om man wil thet indra Leeden åt Rijgh eller åt Pernå.

Nordost til Nordan aff Simperßnäß en mijl är Ankergrundet / medh stoora vpwatnes steenar på/och strecker sigh söder til öster långz medh Dagöön/ in moot itt Reff som kallas Kackaren / halff tridie mijl. Ankergrundet som är itt Steenreff/skal blifwa om styrebord när man wil in åt Mogösund.

Ifrån Odenßholmen i een södwest halff fempte mijl/och ifrån Ormsiö i Nordwest 2. mijl / aff een Byy som heeter Saxby/ligger itt Grund hwilket kallas

 kallas Stapelbotnen / ther på är 6. foot watn.

Mitt emellan Odenszholmen och Stapelbotn/ aff Nocköön i wester een mijl är een Banck om 12. foot Watn aff groff Sand och små Steen/ then låter man sampt medh Stapelbotn om Baakbord/ när een löper in åt Mogöösund / och löper Ankergrundet närmest söder til öster an/ åt Gråszöhran/ på 10.8. och 6. fampner.

Ifrån ther som Ankergrundet begynnes och in til Gråszöhron är 6. mijl.

Gråszöhran som äre twenne små Gråszholmar låter man om Styrebord/ när man löper söder åt / ther vnder kan man sättia på 7. eller 8. fampner.

Ifrån Gråszöran i Wäster ligger een rundt Holma som kallas Oxholmen / Nordost aff Gråszöhran ligger Ormszön / ther östan före ligger een lijten Stadh som kallas Hapsal.

På Ormszön står een Aspelundh/ ther aff i södwest een halff mijl är itt Grund om 5. foot Watn/ thet skal man låta om baakbord.

Aff förb. de Oxholme Nordan til wester strecker sigh een banck som kallas Kackaren/ Nordaste vppå samma banck ligger een vpwatnes Steen/ och ther Nordan före itt Muszqueteskott är een Steenöhr/ ther emellan är itt Lop som kallas Sillme in åt diup Hampn/ hwilken ligger in widh Dagön/ ther man laster Kalck.

Ifrån

Ifrån Gräßöran åt Mogösund är Kosan söd-södost wäl så södligh 7. mÿl. Ther bort åt låter man trenne Hollmar om styrebord. I Fahrwatnet hafwer man 3. eller halff fierde fampner diup.

På then söderste Hollmen aff the tree/står några Trää/theraff han kallas Topholmen / aff samma Hollma vthskiuter ock itt Flack / therföre må man intet komma honom förnähr : Om baakbord låter man twenne Holmar/then första kallas Höstholmen/ther på är små Skogh / ligger i södhwäst ifrån Hapsal een mÿl / then blifwer itt gott stycke ifrån Fahrwatnet / sampt medh een Steenöhr som ligger södwäst aff Höstholmen. Item/aff Höstholmen i södher vtskiuter en banck om 10. eller 12. foot Watn/och söderst vppå samma banck är itt Grund om 4. foot watn. Rätta Fahrwatnet är långz mz Ösel eller Mogön åt Pater noster, hwilket är itt steenreeff som vthskiuter aff then österste Vdden på Ösel.

Then andra heter Sköllön hon ligger norr aff Mogön/ then låter man om baakbord/ hon är mäst öfwerwäxt med Skogh/ ther jämpt aff är diupare.

Pater noster är itt Steenreff / som vthskiuter aff then östersta Vdden aff Össel/ hwilket man skufwa skal/ ther jempt aff är Köpparsaal.

Kosan ifrån Mågösund och åt Rÿga skantz är söder så östligh 24. mÿl. Och åt Runön söder så wästligh 12. mÿl. Åt Kÿn södost til söder 10. eller 11. mÿl.

 Ko-

Til	Dagerort / Wäst södwäst wäl så wästlig	11	Myler.
	Vthöön / Nordwäst.	15	
	Hange Vdd / Nordan så östligh.	12	
	Hijtis / Nord Nordwäst.	14	
	Nargön / Öster så nordligh.	11	
	Stoora Rågöön / Öster.	6	
	Simperßnäs / Wäst södwäst	6	
	Swenske Sandahampn / Wäst	30	
	NyySkiären / Wäst Nordwäst	22	

Om Dagerort.

Dagerort är een stor Öö / och ligger i treekant / hwar Kant vngefehr fem myl / ther på står itt Torn som the Refwelska haswa vpsättia låtit. Aff then Nordosteske Vdden som kallas Simperßnäs / vthskiuta twenne små Reff / och in emellan bådhe Reffen är een Bocht / ther kan man sättia för een södlig och södwäst Wind på 7. eller 8. fampner. Widh samma Öö äre twenne Hampner / then ena öster på Landet / som kallas Diuphampn / ligger vngefehr söder til öster tree myl ifrån Simperßnäs / ther in åt är tree famner diup / och ther ladher man Kalck.

Wästen efterkommende til at löpa åt Diuphampn låter man Simperßnäs om styrebord / och Ankergrundet om baakbord / följiandes Dagöön långz

långz vth medh. Man hafwer i Fahrwatnet 4. eller halff fempte fampner diup. 35

In emot Diuphampn vthskiuter aff Dagöön itt flack/thet kan man föllia vth medh på 3. eller halff fierde fampn. Ankergrundet må man intet komma närmare/när man ther lovera skal/än halff fierde fampn.

Nordwäst ifrån Dagön vthskiuter een banck 2. mijl til siös om 4. 5. 7. 8. och 10. fampnar/hwar på är Sandgrund.

Nördan för samma Banck är itt Grund om 10 foot Watn / therföre må man intet komma Dagön på then sijdhan närmare än på 6. fampner.

När man hafwer Tornet på Dagerort ifrån sigh södwäst til söder/twå mijl/så är man intet långt ifrån förb.de Grund.

Then andra Hampnen är wästan för bancken/ och kallas Reekå / ther hoos står itt hwijt Steenhus/in åt samma Hampn har man 8. foot Watn/ vnder Dagerort kan man sättia för een Nordost eller östligh Wind på 8. eller 10. fampner.

Sönnan för Dagerort skiuter Hunterwijk in/ hwilken är oreen och steenigh. Emellan Össel och Dagön är itt Sund aff 6. foot watn doch steenigh.

Wäster ifrån Össell är ojempt och banckot aff 7. 6. 5. och 4. fampr/een godh mijl ifrån Landet/ och mest Steengrund/ ther må man intet komma Össel förnär.

 Koo-

Til	Windo / Söder så Wästligh	23	Mijlar.
	Brysterort / Södsödwäst	58	
	Reserhöfft / Södwäst til Söder	60	
	Östergaren / Södwäst	28	
	Gottske Sandöö / Wäst södwäst	18	
	Landzort / Wäster	34	
	Nyskiären / Nördwäst wäl så Nordligh	17	
	Vthön / Nordan	16	

Om Gottsche Sandöö.

Gottskesandöö / är een treekantigh Öö / een lijten halff mijl lång / alt öfwerwäxt medh Skogh / och rundt omkring een hwijt Sandstrandt / hwar aff vthskiuter sigh trenne små Reff / aff then Nordeste Vdden vtskiuter itt Steenreff en fierdendeels mijl / aff then östre Vdden vthskiuter thet andra / jämwäl een fierdendeels mijl / och lijtet sönnan för thetta Refwet ingiörs een lijten Bocht / ther är diupt inn moot Landet aff 16. 14. och 12. fampner. Aff then södwäster Vdden vthskiuter itt Sandflack een halff mijl til siös aff 7. 8. 10. och 12. fampner / ther är gott at sättia för een Nordligh och Nordwäst Wind. Man kan löpa samma Öö om på Lodh på 7. 8. eller 9. fampner / såsom och sättia hwar man wil.

Ifrån Gottskesandöö ligger Fåhrö een södsödwäst

wäst halff femte myl / hwilket är then Nordeste 37 Udden aff Gottlandh.

Ifrån Gottskesandö i een NordNordwäst twå myl ligger Koppersteenen / ther är itt slempt Grundt/hwilket man intet wäl anlodha kan / effter thet är brandt på alla sijdhor / ther på är 10. foot Watn/när man löper ifrån Gottskesandö/ och wil åt Swenska Sandahampn/ sätter man Koosan Nordan så wästligh an/ tå får man een banck vngefehr 5. myl ifrån Gottskesandö om 16. och 18. fampr groff sand och smååsteen.

Ifrån Windö kommande/giörs Gottskesandö vp i twenne Hymplar. Ifrån Swenska Sandhahampn kommende / giörs hon vp sammaledes i twenne Hymplar / then österste Hympelen giörs rundt/och then wästerste långer och ojempn.

Kooserne ifrån Gottske Sandö.

Til	Vthön för Åbo/Nordost til Nordan	30	Myler.
	Hange Udd / Nordost til öster så Nordligh	36	
	Dagerort/Öst Nordost wäl så Östligh	18	
	Loserort/Södost så östligh	24	
	Window/Södost	24	
	Lybo/Söd södost	32	
	Memell/Söder til Öster	40	
	Brysterort/Södher.	48	
	Heel/Söder til Wäster	50	

Östergarn/Söder til Wäster	11
Fårön/ Söd södwäst	$4\frac{1}{2}$
Norre Vdden/ Wäst Södwäst	24
Karßöyar/Södwäst så wästligh	18
Bahrsundh/Wäster	22
Landzort/Wäst Nordwäst	14
Swenske Sandahampn / Nordan så Wästligh	12
Kopperstenen/NordNordwäst	2

Til at löpa ifrån Swenska Sandehampn åt Ryga eller Pernaw/ sätter man sin Koosa södost til söder åt Loserort/hwilket är belägen på Kuhrland/ tree myl Nordan för Window / itt låght jempt skogs Landt / och vthskiuter sigh lytet ifrån ben.de Kuhrland/medh een hwyt Sandstrand. Tree myl ther östan före liggia Dombergh eller Blåberg/ som somblige thet kalla / hwilket är itt högt blått Berg/ och brandt österst vpå/men wäster åt Loser-ort långslut affgående vthföre.

Nordwäst aff Loserort vthskiuter sigh itt brett flack in emot itt Reff/som kommer aff söder Vdden aff Össel / streckendes i een södwäst halff tridie myl til siös/hwilket är ett slemt steenigh Reff/ som kallas Swalswerort/och Nordwäst vthan för samma Reff år alt ojempt Grundh at löpa an på Lodh. Man hafwer thet ena Kastet 30. thet andra 15. thet tridie 7. fampnar. Men förfaller man vthan på Össell/och får ther känning aff/ så hafwer man ther

lågdt

lågdt Skogsland / yterst på södwäst Vdden ther 39
Refwet begynnas / stå några Hws medh röde Tegeltaack / ther Nordan före twå myl är een Kyrckia och medh rödh Tegeltaack. Een halff myl Nordan för samma Kyrckia synes såsom een lyten Skogzholma. Nordan för Skogzholmen een stoor bocht / aff hwilke bemälte märcken man kan känna Landet igen.

Wästan efterkomande när man wil åth Rüg / och måste förb.te Reeff som vthskiuter ifrån Loser- eller Swalfwerort öfwerlöpa / skal man intet löpa åth Refwet / förr än man hafwer Dom- eller Blåberget een öst södost / eller thet ringesta södost til öster ifrån sigh / När man hafwer Dombergen een öst södöst ifrån sigh / och håller Berget så ifrån sigh stående / löper öfwer Refwet vtan eller innan efterkommande / hafwer man ther 6. fampner diupt / groff sand: Håller man Domberget ifrån sigh södost til öster / och löper öfwer Refwet östan eller wästan efterkommande / hafwer man 5. fampner diup / Rödhsand. Vthan för Refwet hafwer man ojämpn grund aff Twalegrunden på 6.7.10. och 12. fampner.

På thet Flacket aff Loserort / hafwer man och ojämpn grund aff 5. 4. och 6. fampner rödh sand.

Landet emellan Loserort och Dommesnäs sträcker öst nordost och wäst södwäst 8. myl / ther kan
man

man löpa långz Landet på Lodh aff 7. 8. och 14. fampner. J Rennan hafwer man 7. 8. 10. och 14. fampner/ther kan man sättia långz Landet hwar man wil för en södligh och en södost Wind.

Kooserna ifrån Loserort och

Til	Gottsche Sandö Nordwäst så wästlig	24	Myhler.
	Swensk Sandahampn/Nordwäst til Nordan.	34	
	Dommesnäs/ Öst Nordost.	8	
	Steensort/Södwäst til Södher.	12	
	Window/ Södh Södwäst.	3	

Vnder södwäst Vdden aff Ösel får man sättia för en Wästligh och Nordwäst Wind. När man hafwer then hwijte Kyrckian ifrån sigh/som står östan på Vdden/Wäster til söder/ ther är godh Ankargrund på 7. och 8. fampner.

Om Dommenszäs.

Dommeßnäs är en skarp Vdd aff Kuhrland hwar aff vthskiuter itt Reeff i Nord Nordost/een stoor mijl til siös/ hwilket man på wästre sijdhan på 8. eller 9. fampner ahnloda kan: Men sunnan efterkommande/ kan man intet loda Refwet/ effter thet är brandt på then södre sijdhan/thet ena kastet hafwer man 20. thet andra 12. thet tredie 7. och thet fier-

fierde tree fampner när man löper twers åt Refwet / therföre är thet icke gott sönnan effter medh Lodh ansöka förb.de Reff.

Ther sönnan före är een stoor Bocht som kallas Kappelwijk / ther kan man sättia för een wästlig Wind / men medh een nordost eller een östligh Wind är intet godt at komma ther vth.

Koserne ifrån Dommesznäs.

Til	Loserort / een Wäst södwäst	8	Mijler.
	Redden vnder Össel / Nordwäst	4	
	Arensborg / Nordan så östligh	10	
	Abreckan / Nordnordost	6	
	Runö / Öst så Nordligh	6	
	Rijge Skantz / Södöst til söder	16	

Om Rünöö.

Runö är een Skogzöö een halff mil lång / och strecker sigh i een södost och Nordwäst / på then södwäst sijdhan är Steenstrand. Vnder Runö får man sättia för en sönnan och wästligh Wind / på 10. eller 12. fampner. Om man thet omlöpa skal / må man intet komma thet närmare än på 7. fampner.

Södost ifrån Runö een halff fierdings mijl ligger itt blindt Grund / ther på är 6. foot Watn. När man om Nattetijdh / Landet på then sijdhan

42 omlöper och wil föllia Landet skall man lodha sigh på fem fampner/ så löper man innan för Grundet. Men på 8. eller 10. fampner löper man vthan om Grundet hwilket är rådeligast/på 6. och 7. fampner löper man åt bemelte Grund på then sijdhan.

Kooserne ifrån Runö.

Til	Dommeßnäs/Wäster så Nordligh	6	Mijler.
	Redden vnder Össel/Wäst Nordwäst	9	
	Abreckan / Nordwäst til Nordan	6	
	Nogesund/Nordan til Öster.	12	
	Kijn/Öster så Nordlig	8	
	Rijga Skantz/Södsödost	12	

Om Abreckan.

Abreckan är een lijten Öö/och ther på någhot Skog/liggiandes en södost ifrån Össell / vthan för Arentzborg/ aff hwilken Öö vthskiute sigh een hoop medh slemme Grund/på then östre/södost och södre sijdhan een stoor mijl til siös / then må man intet komma närmare än på 8. eller 9. fampner/Wästan för Abreckan är Leeden in åt Arentzborg på Össell.

Om Kijn/Sorckholm eller Mannö.

Kijn är itt lågdt Land/rundt omkring medh

Steen=

Steenstrand och långgrundt/ på södre/ wästre och södwästiske sidhan/ then södher sijdhan må man icke komma på een halff myl när. Then wästre sijdhan Kyn Sorckholm och Mannö/ må man icke komma närmare än på twå myl/ty ther är slemt Stengrund och Banckar. På then östre sijdhan icke häller närmare än på een halff myl/man kan lodhat på södre och östre sijdhan på 7. fampner.

Kooserne ifrån Kyn.

Til	Perno Redd/Nordost til Nordan	6	Myler.
	Rygh Skantz/Söder til Wästan	17	
	Runö/Wäst så södligh	8	
	Mogesund/Nord Nordwäst	12	

Ifrån Lyflandt gent emoot Sorkholmen skiuter itt Flack een fierdings wägh til siös.

Ther inne på Perno Redd kan man sättia på fyra fampner icke synnerligh godh Grund.

Ifrån Perno til Rygaskantz är Koosan södhsödwäst 22. myl längz Lyflandh.

Salis ligger ther mitt emellan tolff myl ifrån Perno/ther är itt lytet Inlop/och vthan för Inlopet een sandbanck een halff myl ifrån Landet.

Om Rygiske Redden/och Inlopet til Ryga.

44 Aff Siön kommande / når man får kånningh aff Rÿgiske Tornen som åre tree / twå lÿka höga / och thet tridie lÿtet mindre / skal man så löpa / at man hafwer thet minsta emellan the tu höga Tornen / och hålle them så förvt / til thes man kommer på Redden / setter ther på otta / tÿo eller tolff fampner.

Men wil man löpe ther in / tå strecker sigh Inlopet een öst södost och södost til östan in / ther plägar och liggia fem Tunnor / först löper man emellan the twå ytterste / sedhan låther man een om baakbord / the twå innerste löper man på bådhe sidhor / the liggia mitt i diupet / ther plägar wara tolff foot diupt / men thet förandrar sigh offta / effter ther år Wållsand / och sätter ther innan för Skantzen på fyra eller fem fampner.

Öster ifrån Skantzen på Dynminske sijdhan nedher wedh Dynen plägar stå twenne Båkn / när man år vthe på Redden / skal man löpa så at bådhe Båknen giöra itt / och går som för berördt år / en öst södost an / så får man Tunnerne igen. J diupet på Inlopet år tolff foot watn / som förandrar sigh offta aff Storm och Jßgång.

Emellan Stadhen och Skantzen år Lotzmans Watn / then tager man strax innan för Skantzen widh Bullerå.

Koo-

Kooserne ifrån Rÿgaskantz.

Til	Dommeßnäs/Nordwäst til Nordan	16	Mÿler.
	Runö/NordNordwäst	12	
	Mogesund/Nordan så östligh	24	
	Perno Redd/NordNordost	22	

Salis ligger ifrån Rÿgeskantz Nord Nordost 11. mÿl/ ther vthan före är itt Sand Reff/ elliest är mest reen Strand emellan Rÿgeske och Pernå redd på Lÿflandz sijdhan. Lägenheeten om Mogesund fins hoos Odenßholmens beskrifwelse.

Om Window.

Window är een lÿten Stadh belägen på Kurland/ man hafwer ther Jnlop aff 6. foot Watn/ och widh Jnlopet fiñes itt lÿtet Slott eller Adelsmans Hws/ ther vthan före får man sättia på 7. 8. eller 9. fampnar Sandgrund/ för een aflandz Wind.

Vthan för Window een Wäst Nordwäst tree mÿl är een Banck som kallas Spånbancken om 7. 8. och 9. fampner/ och strecker sigh een södh södwäst och Nordnordost / hwar på är groff sandh / ther kan man giöra sin Gißning när man wil söka Kuhrland. Emellan Bancken och Kuhrland hafwer man 20. fampner gran sand.

Kuhrland är mest een reen Sandstrandh som

46 man kan löpa an medh Loodh på 7. 8. 9. eller 10. fampner.

Ifrån Window til Senßort hafwer man 9. myl södwäst så södligh an/ tree mijl wästan för Window äre tree Hymplar som kallas Backugnan/ emellan Backugnan och Steensort finnes een Bocht som kallas Sackestrandh/ ther inne i Bochten Landhwart är twenne höga Hymplar/ vngefehr een mijl ifrån hwar annan/ then östra är öfwerwext medh glijst skogh/ och then andra slett/ hwar aff man kan känna Landet.

På Steenßort ligger een stoor By/ och ther twers ifrån vtskiuter itt Steen Reeff i een Wäst Nordwäst halff andra myl til siös/ thet må man intet komma närmare än på 10. fampner/ förty/ för någon tijdh sedhan stötte ther een Holländer på een Steen.

Södhsödwäst tree myl ifrån Steenßort ligger een lijthen Stadh/ som heeter Lybo/ ther är och itt lijtet Jnlop som vndertijdhen blifwer igenkastat aff storm/ ther kan man sättia vthan före på 5. 6. eller 7. fampner Sandh-Grund/ ther ibland finnas och Steenbotn.

Til at känna Lybo igen/ ligger een lågh och jempn Skogh Nordan för Stadhen in moot siön/ och ther sönnen före står itt Steenhws medh rödt Tegel Taak.

Ifrån

Ifrån Lÿbo een södh södwäst fyra mÿl liggia Sefwenberghen / ther emellan är hympelachtigt Land/mest öfwerwäxt medh Skogh/en reen Sandstrand/flackt watn/och lång Grundt aff Landet.

Söder ifrån Sefwenberghen sex mÿl ligger Memel.

Halff fierde mÿl ifrån Sefwenbergen söder åt/ och halff andra mÿl ifrån Memel Norr åt / ligger Helge Nåå / ther sönnan före är en stoor By som kallas Polungen. Nedhan för samma By är een höyh swart skogz Hympel / snart påseende såsom Råffkoll/ther aff kan man känna Landet.

Ifrån Lÿbo åt Brysterort är Koosan een södh södwäst 18. mÿl.

Om Memell.

Memell är een lÿten Stadh/ther hoos står itt Slott/hwar til är itt Inlop om 15. foot/ och strecker sigh een öst södost in. Aff thet södre landet vthskiuter itt Reff i en Nordwäst ifrån itt hwÿt sandberg een stoor fierdings mÿl til siös/ytterst på Refwet plägar liggia een Tonna / then låter man om styrebord när man wil löpa in / Refwet är heel brant på then Nordost sijdhan/så at man thet intet kan wäl föllia medh lodh. Om baakbord på een Vdd står een Skantz/hwar aff vthskiuter itt flack/

thet

48 thet kan man föllia medh Lodh på twå fampner. När man kommer itt stycke in åt Skantzen/och Tonnan som ligger på Refwet/löper man een södost inn åt/jempte thet höga Sandberget som Refwet skiuter aff/ther sätter man på fyra eller fem fampner/strax ther östan före ligger Stadhen och Slottet/ther innanföre ligger Kuhrske Hafwet/hwilket är otta mijl långt/och twå mijl bredh/thet indra kan man löpa medh små Fahrkåstar åt Königsberg igenom några Slysor.

Kooserne ifrån Memell.

Til	Brysterort/Södwäst	12	Mijlar.
	Dantzike Redd/Södwäst til Wästan	24	
	Reserhöfft/Wäster til södher	22	
	Södher Vdden/Westan til Nordan	42	
	Hooborg/Nordwäst så Wästligh	30	
	Östergaren/Nordwäst til Nordan	30	
	Gottsche Sandö/Nord til Wästan	40	
	Bowers Reff/Wäst til söder så wästlig	56	

Om Gottland.

Gottlandt är itt stoort Landt 18. mijl långt/och vngefehr fem mijl bredt/och strecker sigh een södsödwäst och Nordnordost/ther omkring äre åtskillige Hampner.

Fårön ligger nordeste på landet/thet är een

lijten

lyten mijl långt / mest slett Landh / ther på står een Kyrkia medh itt kullot Torn / en Nord Nordost aff Fåhrö vthskiuter itt stoort Steen Reff / som kallas Salfwerorein / halff andra mijl til siös / thet må man intet komma närmare än på tyo eller tolff fampner.

Emellan Gottland och Fårön är itt sundh som kallas Fåhrösund / aff 8. foot Watn / ther kan man löpa igenom medh små Fahrkoster / och strecker sigh mest Norr och söder.

Til at löpa ther in / Nordan efterkommande / skal man achta at Nordan för Sundet ligger några små Steenöhrer / een låter man om styrekord / och the andre alle om baakbord. Nordest i Sundet är smalast ther / låter man 2. deeler watn om styrebord på Gottlandske sijdhan / och een deel om baakbord åt Fåhröö sijdhan / ther strecker sigh söder til öster / och Nord til Wästan / man hafwer ther alt hårdt steengrund. Innan för Sundet är godh Redd / smalaste sundet är 8. foot Watn / vth på söder sijdan strecker sigh een södsödost / ther blifwa twenne små slätte Hollmar om baakbord / ther man föllier Gottland på 3. fampner vth medh / sönnan för sundet äre många blinde Grundh som man löper emellan / södsödost vth til siös.

Ther ifrån åt Östergarn är 5. mijl / och strecker sigh mest södher. Twå mijl ifrån Sundet i södher

lig-

 ligger Slisthampn / thet är een temmeligh Hampn / när man wil löpa ther in / sönnan efterkommande ifrån Östergarn / föllier man Gottland långz vth medh / låtandes twenne små Hollmar om styrebord / som liggia ther vthan före / och beskydda Hampnen hwar på står itt gammalt Kapel / ther sätter man på 4. eller 5. fampner in i Hampnen.

Om Östergarn.

Östergarn är en grää slät Holma / och ligger östan på Gottland / doch något högh / nästan i treekant / aff Östergarn i en öst Nordost och södost så wäl som en söder sträcker sigh vth slemma steenreeff / emellan Gottland och Östergarn får man löpa igenom på 8. 9. eller 10. fampnar / ther är gott at sättia så wäl för them som wilia Norr som söder åth / för en östligh och södligh wind på 7. 8. eller 9. fampner.

Ifrån Östergarn halffandra myl södh södwäst ligger Sandwyken / hwilken är een stoor Wyk / och gott til at sättia för en Nordlig och Wästligh wind / doch lytet brukligh effter en söd södost blåser ther öpet in / 2. myl sönnan för Sandwyken är Narrwyk ther vthan före / liggia några små Örar. In i Wyken står een Kyrckia / ther inne är ock een Redd för små Fahrkoster medh en aflandz Wind.

Twå myl sönnan för Sandwyken / är ock een

Wijk som kallas Helgeholm / ther inne står een Kyrckia. 51

Ifrån Helgeholmen til Hoborg är 4. mijl een söd södwäst. Sönnan effterkommande / om man ther Loverar längz Landet / må man intet komma närmare än på 10. eller 12. fampner.

Koserna ifrån Östergarn.

Til

Gottsche Sandö / Öst Nordost wäl så östligh	11	Mijler.
Dagerort / Nordost	28	
Windo / Östan til södher	22	
Lijbo / Södost	24	
Memell / Södost til söder så södlig	30	
Brysterort / Söder til Öster	36	
Reserhöfft / Söder til Wäster	33	
Ertholllman / Södwäst	48	
Hoborgh / Södwäst	11	

Fyra mijl i södost ifrån Östergarn är en banck om 18. fampner hwijt sandh / söder ifrån Östergarn tree mijl är ock en banck aff 16. fampner groff rödh Sandh.

Om Hoborgh.

Hooborgh är then söderste Udden aff Gottlandt / een högh och brant Berg-Udd / hafwer een legdt emellan sielfwa Landet och Berget / ther aff i

 södhsödwäst vthskiuter itt Reff een halff mijl/ hwilket man omlöpa och lodha kan på siw / otta eller nijo fampner groff sand.

På öster sijdhan kan man sättia på siw eller otta fampner.

På wästre sijdhan om Hooborg långz Landet een NordNordost twå mijl strecker sigh Bußwijk in/ på wästre sijdhan om Bußwijk vthskiuter sigh itt Reff/ een stoor mijl til siös/ när man wil löpa in i Bußwijk/skal man låta Refwet om Baakbord/ man föllier Hooborgs Landet långz vtmedh. Emellan Refwet och sielfwe Landet i Fahrwatnet hafwer man fyra fampner diupt / men när man kommer närmar in åt Bußwijk/får man tree fampner.

Märken til at löpa in i Bußwijk/ther står een Kyrkia/som kallas Bußwijks Kyrkia / och vppå Tornat aff then samma är itt hool/ när man kan see ther igenom/tå är man mitt för Jnlopet / och löpa så een Nord Nordost in / wil man ther in eller vth låvera/ moste man intet komma Refwet närmare än på tree fampner/ey heller sielfwa Landet.

Inne i Hampnen eller Boßwijk/ther man lastar steenen / är icke meer än tijo/tolff eller tretton foot diupt.

Emellan Bußwijk och Hooborg hafwer man tree mijl/ ifrån Hooborg til Karlßöyor är Koosan Nord til Wäster fem mijl. När man ther emellan

lan löper / må man wachta sigh för Bußwijkske Reeff.

Ifrån Hooborg strecker sigh Banckar södhsödwäst / jempt medh södre Vdden 6. mijl twers ifrån Öland / på Banckarne hafwer man tolff / tretton och fiorton fampner groff Sand. Een Östsödost 6. mijl ifrån Öland / ther år en Banck aff 8. fampner groff swartachtigh Sand.

Kooserne ifrån Hooborg.

Til	Lybo på Kuhrland / Öst Södost	28	Myler.
	Memell / Södost så Östligh	30	
	Pillow / Södh södhost	38	
	Reserhöfft / Södher	28	
	Heel / Södher til Östan	32	
	Reffkoll / Södhsödwäst	29	
	Borneholm / Södhwäst så wästligh	36	
	Södher Vdden / Södhwäst til Wästan	18	
	Norre Vdden / Nordwäst	11	
	Window / Öster	30	
	Karlßöjar / Nord til Wästan	5	

Om Karlßöyiar.

Karlßöjar äre twenne Hållmar Wästan på Gottland belegne / stoora Karlßön ligger een mijl wästan för lilla Karlßön. Lilla Karlßön som ligger een halff mijl ifrån Gottland / ther vnder kan man

54 sättia för een södhligh/ wästligh och een Nordwäst Wind/ på 7. 8. eller 9. fampner.

Ifrån lilla Karßön i een Nord Nordost twå mijl ligger Wästergarns Holm itt Göttlingzskott ifrån Gottland / när man löper ther in/ låter man Hollman om baakbord/ och sätter emellan Holman och sielfwa Landet på tijo foot diupt.

Mitt emellan Wästerkarns Holm och Karßöjar är een wijk som kallas Klinthampn/ in emellan twenne Reff: Märken til at löpa ther in äre thesse/ at man skal hålla Karßöyiarna en wangswägh åtskilde ifrån hwar annan / när een wil löpa ther in/ ther är Redd för små Farkostar/ är ey heller rådheligit at man löper i bemelte Hampnar / om man är intet ther theßbätter bekand.

Ifrån Wästergarns Holm tree mijl i Nordost ligger Wißby / hwilket hafwer warit een gammal Stapelstadh/ hwarist tilförene stoor Handell brukat är/ ther vthan före kan man sättia på 13. eller 14 fampner doch ey besynnerligh godh Redd. Ther in för Stadhen achter om een Steenbrygga är en lijten Hampn/ ther går man 7. eller 8. foot in.

Koo-

Kooserne ifrån Karszöyar.

Til	Hooborg/Södher	5	Mÿler.
	Södher Vdden/Södhwäst til södher	20	
	Reffkoll/ Södher til Wästan	34	
	Gottsche Sand/Nordost til Nordan	18	
	Bahrsund/ Nordwäst	15	
	Sandahampn/Nordost til Nordan	30	
	Öÿa Vdd/eller Landzort/Nordan	18	

Om Öÿe Vdd/ som och kallas Landzort.

Öÿa är een Öö/een halff mÿl lång/ och strecker sigh i Norr och södher/ther är itt stoort Fiskelägre/ ther står ock itt stoort Båkn vppå / Norderst vppå samma Öö boor een Lotzman. Een halff mijl innan för Öÿa är een Hampn/som kallas Herhambra/ ther igenom löper man innan skiärs wäster åt/ i samma Hampn kan man sättia på siw / tÿo / tolff och sexton fampner.

Sönnan effter vthur siön kommande/om man wil löpa in i Herhambra / låter man Landzort om styrebord/och löper långz medh Landet til thes man kommer jempt medh Lotzmans Gården / ther må man tagha Lotzman/så frampt man är icke sielff bekant. Aff Siön kommende / och wil åt Åleßnabben/låter man Landzort om bakbord/och een swart

Klippa

56 Klippa som ligger een lyten myl ther öster ifrån / kallas Wåstre-Skålana / om styrebord / then må man intet komma när / ty ther wäster aff liggia blinde Grund / therföre låter man twå deeler Watn om styrebord åt Skålarna / och en deel om bakbord åt Landzort / och löper så en Nordost een mijl åt Wyksteen / hwar på står itt fyrkantigit Steenbåken.

Ost Nordost ifrån Wäster Skålarna een halff myl liggia några Bådhar / som kallas Knösarna.

J öster itt Göttlingzskott ifrån Wyksteen / then man låter om baakbord / är een Steenör som kallas Kaffåsen / then låter man om styrebord / man löper Nord Nordost een mijl åt Medelsteen / låtandes then samma sampt een rödh Bergklobb / som ligger ther Nordwäst ifrån om styrebord. Södhsödost een mijl ifrån Medelsteen liggia några skiär som kallas Gunnersteen / hwilket är itt Fiskleger. Södost ifrån Medelsteen een fierdings myl ligger een Bodha om 6. foot Watn / Bodhan låter man om baakbord / och Gunnersteen om styrebord / när man wil löpa Danske diupt til siös.

Jfrån Medelsteen een mijl Nordost til Nordan ligger rödhe Kon / hwilket är een rödh Klippa / then låter man om styrebord / ifrån rödhe Koon åt Elffznabben Nordost så östlig äre twå små mijl.

Elffznabben är een högh grå Berg Udd / ther

in-

ne är en Hampn. Wästan efterkommande at lö- 57
pa ther in / låter man een swart Bergklippa om
baakbord som ligger itt Göttlingzskott ther vthan
före/och een högh gråå Bergholma om styrebord/
och Nordnordwäst ifrån samma Bergholmen är itt
högdt brant Berg/ om baakbord / man sätter ther
innan före på tolff fampner. Man kan och löpa
vth ther på östre sijdan genom itt smalt Sund/som
strecker sigh een öst södost vth/theslykes kan man ock
sättia vppå Fiälen een södost ifrån Elffznabben på
18. 20. och 26. fampnar.

Een södsödwäst ifrån Landzort een myl är een
Banck om tolff fampner. Märcken vppå samma
Banck äre thesse: När Wyksteen och Melsteen sy-
nes öfwer itt/ och när Vdden aff Oßma och Gö-
ja/hwilket är een Bergklippa een halff myl södwäst
til wästan ifrån Landzort komma ihoop/tå är man
på samma Banck. Emellan Bancken och Landzort
är 30. fampner diup. Emellan Landzort och Wyk-
steen är 35. fampner. Lyka så och emellan Wyk-
och Melsten.

Om Harßöö.

Harßöö är itt högdt Skogzland / och vppå
samma Landet itt högdt Berg/ och på Berget een

I Ryß-

Rÿß Kaaß ſom nu är halff förfallen / ligger ifrån Landzort ſödwäſt til wäſtan 4. mÿl.

Aff Harßöö i een öſt ſödoſt twå mÿl ligger een Banck aff 18. eller 20. famпner groff Sand.

Ifrån Giöja itt Göttlingzſkott i een öſt ſödoſt/ är itt Grund om 10. foot.

Aff Giöja itt Göttlingzſkott ſödhſödoſt ligger itt Grund/ſom kallas Geete Ryggen/ther på är 12. foot Watn.

Emellan Giöja och Harßö inſkiuter ſigh Holfiälen / hwilken är all full medh Bodhor och blinde Grund.

Kooſerne ifrån Landzort.

Til	Gottſke Sand / Öſt Södoſt	14	Mÿler.
	Wÿßby / Södhſödoſt ſå ſödligh	14	
	Karlßöjar / Södher	18	
	Norre Vdden / Södh ſödhwäſt	20	
	Jdheſund / Södhwäſt til ſödher	18	
	Bahrſund / Södhwäſt ſå ſödligh	12	

Om Bahrſund / ſom är Jnlopet i Öſt Göthe Skiären.

Bahrſund är itt Jnloop åt Södherkiöping/ Stågborg och Norkiöping/belägen ifrån Landzort ſödhwäſt ſå ſödligh tolff mÿl/och ſtrecker ſigh Nord til Wäſtan och een Nordnordwäſt in / vthan för Bahr=

Bahrsund een halff mijl ligger itt Skiär som kallas Härskiären/hwilket är itt Fiskieläger / ther på står een Mast medh een Tonna vprest / södhost aff förb.te Skiär strecker sigh vth några Klippor och bodhar een halff mijl til siös/ som kallas Härskiärs Vdden/östan efter kommande må man wachta sigh at man intet kommer them förnär/ Wäster aff Härskiär een halff fierdels mijl ligger itt lijtet rödh skiär/ som kallas Härskiärs Kuggen / ther aff en Wästsödhwäst itt Göttlingzskott är itt blindt Grund om 6. foot Watn. Märkien vppå samma Grund äre thesse : In i Bahrsund östan på kiättele Landet står Tullenstofwan på een Vdd / när samma Vdd skiüter sigh i hoop medh Fångö Landet / som ligger östan om Sundet/at Sundet giörs igen/och man hafwer Härskiärs Kuggen och södre halfwan aff Härskiär öfwer itt / thet är märkien aff grundet/ therföre må man intet löpa förr åt Sundet / förr än man hafwer thet i en Nordnordwäst ifrån sigh/ när man är ther vthan före een mijl eller halff andra til siös/och Sundet giörs öpet / tå löper man rätt een NordNordwäst och een Nordan til Wästan in åt Sundet/men moste man lovera ther in/må man tå intet löpa så långdt öster om Farwatnet at Sundet giörs igen/ När man hafwer Kuggen och Härskiären öfwer eens för thet Grundet skull / men är man in eller vt om Kuggebodhan / må man löpa

 så

60 löpa så at Sundet giörs igen. Wäster om Fahrwatnet må man ock så wäl löpa så långdt at Sundet giörs igen/ för än man legger öfwer. Wästre sijdhan om Fahrwatnet är reent / på itt Göttlingzskott när bodherne/som man seer bryta vppå. På öster sijdhan om Bahresund på Fångö Landet står itt Toppot Trää på itt högdt Berg/ när vth medh Sundet/hwilket är een godh Känning. Yterst i Sundet hafwer man diupt in moot både Landen/ sedhan löper man in åt Sundet / låtandes twenne deeler Watn om styrebord / och een deel om baakbord/ för ty/ aff Fångö Landet om styrebord ifrån en hög Vdd östan för Tullen är itt Grund i södwäst itt Mußquete skott ifrån bemelte Vdd/ ther plägar stå een Rimmare vppå/ thet låter man om styrebord/och sätter ther innan för Tullen på tiugo fampner/ östan för then lille Hampnen som Kopfardij Skeppen Lasta. Aff siön kommande / när man förfaller öster om Härskiären/seer man tå itt rundt berg/östan för Fångö Landet/hwilket kallas Fångö Kupan/ ther på står een Rijskaas.

Östan för Fångö Kupa twå mijl är een By som heeter Lamskär/hwar aff i een södost een mijl vtskiuter sigh Klippor och bodhar til siös / som kallas Lamskäres Vdden.

Ther östan före een halff mijl är een Byy /som kallas Aspöö/ther hoos står och itt rundt Berg såsom

som Fångekopa/doch lijtet flatare/ther aff och söd-
ost sammaledes vthskiuter Klippor och bodhar een
mijl til siös / som kallas Aspö Vdden / aff bemelte
Berg een kan man kånna Landet igen.

Förfaller man rått för Bahrsund / seer man
för sigh twenne öpne Sund/thet wåsterste Sundet
strecker sigh wåster medh Kiettelelandet/ och Wå-
stan för thet Sundet år een rund swart Skogz-
holma/ther in at löpa/år intet rådeligit/ vtan han
år thes båtter ther bekant.

Sex mijl östan för Bahrsund ligger Åråckian/
hwilket år itt jempt Skogzland/ther år och itt In-
lop åt Norkiöping. Aff siön kommande/får man
twenne vpwatnes Klippor södost een halff mijl vth
ifrån Åråckialandet/them löper man emellan Nord-
wåst an twers åt Åreckelandet / sedhan strecker sigh
Inlopet een södhwåst långz medh förbenembde Å-
recke land.

Östan för Åråckian halff andra mijl liggia
Swartbodhan/hwilke åre fyra små Klippor / som
liggia mitt för Bråwijken/then wåstersta år minst/
och then ther nåst högst / ther kan man löpa in åt
Orlesund/som ligger een Nordan ther ifrån 2.mijl/
Och låter man tå Swartbodhan itt Göttlingzskott
om styrebord/löper så en Nordan an åt Femmerß-
hufwud eller Winterklasen/som år een högh Berg-
Vdd/och Leedhen går ther vth medh / når man lö-

per innan Skiärs / tå låter man Hooldemban medh några bådhor / ther östan före / om baakbord. Hooldemban är een opwatnes slätt bergklippa / som ligger mitt i Bråwyken / om styrebord låter man några Skiär / som kallas Kiällskiären.

Ifrån Femmerßhufwudh een fierdeels myl i södhost ligger een högh rundt och slätt Bergholma / som kallas Winterklasen / then löper man vthmedh / låtandes honom om styrebord / och om baakbord Femerßhufwud medh några Klippor / somblige synes / somblige bryter man på / Norr ifrån Winterklasen itt Mußqueteskott / är een swart Häll / som synes i twenningom / then låter man ock om baakbord / löper så in i Oxlesund / och sätter på siw eller otta fampner.

När man kommer in i Sundet / får man först en Remare / then man låter om styrebord / löpandes öster åt / ther låter man ock en Remare om bakbord.

Östan för Swartbodhan ligger Heffringen twå myl / hwilket är itt Fiskieläger / ther står itt Steenkummel vppå / ther vthan före äre några Bergklippor / som kallas Heffringzbodhan / ther är och itt Inlop åt Nykiöping östan medh in igenom itt smalt Sund.

Östan för Heffringen tree myl är Harßö / ther är itt Inlop och Hampn / som kallas Diupsund. Aff siön kommande / när man wil in i Harßö / skal

man

man löpa så at man hafwer Harþö Kasen Nor-
dan ifrån sigh/och går så een Nordan an / låtande
Eenskiär(som är itt Fiskieläger/som ligger een lyten
myl södhsödost ifrån Harþö)om styrebord / och lö-
per så rätt in åt/ hafwendes Harþö berg/ther Ka-
sen står vppå/förvth. Een Nordwäst ifrån Een-
skiären een fierdedeels myl ligger itt gråt Skiär/
som kallas Orskiär / thet låter man om baakbord/
tå seer man ther Diupsundet wäster medh Harþö
för sigh öpet/ther man inlöper och sätter på 7. eller
8. fampr/nordost i Sundet ligger itt blindt grund.

Men wil man löpa wästan om Ringzö(som är
itt Skogzland / och ligger wästan för Harþö) åt
Sefwesund/föllier man Ringzö tett vth medh/ lå-
tandes them om styrebord / och löper in vppå then
andra Leedhen som kommer innan skiärs från Wä-
sterwyk/och sätter wästan för Sefwesund/ther bor
strax Lotzman sönnan före vthi Skybo eller Lagnö.
Södost aff Eenskiär en stor myl äre twenne Grund
som kallas Gedden och Köpman.

Ifrån Bahresund åt Idhesund är nyo myl een
södhsödwäst/Nordan efterkommande när man wil
in i Idhesund/ skal man löpa så/at man får Spor-
berg/ther Kasen står vppå (som ligger een myl v-
than för Wästerwyk)ifrån sigh een wäst södhwäst/
gåendes så een wäst södhwäst an / hafwandes Ka-
sen förvth / tå låter man Sladhö Ask / hwilket
är

64 är een Klippa medh itt stoort toppet Trä vppå/ sampt några små Klippor som liggia een södhost ther ifrån/ the kallas Flotten) om styrebord/ een bodha som kallas Blackan/ som ligger een södhsödhost een stoor halff myl ifrån Sladhö Ask/ om bakbord. När man så löpandes kommer Nordan på Jdhö-landet/ blifwer man warsse förvth een rödh Bergklippa/ som kallas Stickskiäret/ gent emoot Kasen/ tå skal man hålla Kasen öfwer then Norderste Vdden på förb.de Klippa/ så länge man kommer på itt Mußqueteskott när bemelte Klippa/ sedhan får man moot JdhöLandet twers ifrån sigh om baakbord een rödh Klippa/ hwilken kallas Rödhekarten/ Nordwäst aff samma Klippa itt Mußqueteskott är een bodha wedh nampn Kartbodhan/ then låter man sampt medh Rödhekarten om baakbord/ och löper så södher an/ in åt Jdhösund/ låtandes twenne deeler Watn åt Kartbodhen om baakbord/ och een deel åt Stickskiär om styrebord/ och sätter ther i Sundet/ jempte een Steenstrand aff Jdhö-Landet emellan Krookön och Jdhön på 7. fampner.

Krookön är een Skogzö ligger itt paar Mußqueteskott een södhwäst ifrån Rödhekarten twers aff Jdhö Landet.

Koo-

Til	Norre Vdden / Södher	12	Mÿler.
	Jdhösund / Södhsödwäst	9	

Twå mÿl Nordan ifrån Jdhösund är itt högd skogsland / som kallas Haßlön / medh een Legd mitt vppå / then södre Vdden är brandt / och then nordeste slett affgående / twå mÿl ther nordan före är Ståßholmen / och ther ofwan före itt högdt hympelachtigt Land. Torrö ligger tre mÿl nordan för Ståßholmen / och emellan bådhe thesse Orter finnes itt lågachtigt Land / södost ifrån Torrö liggia blinde Grund een mÿl til siös.

Torrö är itt Jnlop åt Windö / hwilken ligger een mÿl ther innan före / ther man plägar lasta Brädher som ther såghes.

Om Norre Vdden aff Öland.

Norre Vdden eller then Norre Enden aff Öland är all öfwerwext medh Skogh. Öland är 18. mÿl långt och een mÿl bredh / streckiandes sigh i een södhsödwäst / och Nordnordost / ther Wästan före är Calmarsund in.

Til at löpa ifrån Norre Vdden åt Wästerwÿk / hwilket ligger ther ifrån 7. mÿl / går man en Nord-

66 wäst til Nordan an åt Stången / som är itt Jnlop åt Wästerwijk / och ligger ifrån Norre Udden 6. mijl. Stången ligger södost til södher en halff mijl vthan för Sporsund. Jfrån Norre Udden kommande/när man wil in åt Wästerwijk/gåendes Nordwäst til nordan an/får man Sporeberg/ ther Kasen står vppå/ rätt förvth / och löper så samma Kosa an som för benembt är / til thes man får see Stången/hwilket är een Spijra med en Tonna vpå vprest/på en lijten rödh Bergholma / och kallas / som för berördt är/Stången/hållandes Stången lijtet wästan för Kasen een halff Alln/så til sägende/ tå får man några rödha små skiär förvth/som kallas Hampnskiär/ther på står een Fiskierebodh/ låtandes Idhö banckan (som skiuta sigh vth ifrån Idhö Landet södhost halff andra mijl/hwilke äre en hoop medh slemme Klippor/ somma synas och somma bryter thet oppå/ then yterste kallas Kongzgrundet/ther vppå är sex foot Watn)om styrebord / och Öhrebankan om baakbord / hwilke skiuta sigh vth ifrån Stången en södhsödhost twå mijl / och liggia twers ifrån Öhrelandet/Nordost een mijl/som och äre slemme grund och bodhor/doch icke mänge synlige/ men meste parten osynlige och blinde. Södher aff Öhre är een rund rödh Klippa som kallas Bodskiär / ther vthan före een halff mijl öster och södhost är och een hoop Bodhor. När man så kommer

vthur

vthur siön som förbemelt är åt Stången/ låter man 67
Hampnskiäret (som Bodhan står vppå) om styrebord/ och Stången sampt skiäret/ hwar vppå stången står om baakbord/ löper så midsundes in.

Nordwäst itt Göttlingzskott ifrån Stångskäret är och een lijten slätt Bergholma/ then låter man om baakbord. Östnordost itt Mußqueteskott ifrån samma Holma ligger itt Grund/ som plägar stå en Remmar vppå/ then skal man låta om styrebord/ ther ifrån een fierdings mijl Nordnordwäst är Idhösund/ hwilket sigh strecker södher och Norr igenom/ och kan man sättia ther i Sundet/ som sagdt är.

Idhö Landet är ett lägdt Skogzland ther ibland stå någre stoore Eker/ hwar aff Landet synes hympligit/ men ifrån stången åt Sporesund strecker sigh Nordwäst til Nordan öfwer een lijten Fiäl een halff mijl/ ther på Fiälen liggia några Klippor/ them låter man om baakbord/ och Kråkön som ligger wästan för Idhösund/ sampt medh någre Skiär ther södher aff/ om styrebord/ och löper in åt Sporesund/ låtandes Sporberg/ ther Kasan står vppå/ om styrebord/ och sätter ther inne i Sundet.

Men til at löpa vth på norre sijdhan aff Idhösund/ låter man Rödhekarten sampt medh bodhan ther wäster aff medh twå deeler watn om styrebord/ och Stickskiäret medh een deel watn om baakbord.

 När man är ther vthan för Sundet/sätter man sin Kosa en öst nordost an/håller Kasen och Norrevdden aff Stickskiäret öfwer itt / låter så Blackan om Styrebord/och Sladö Ask sampt Flottan som förberördt är om baakbord.

Ifrån Norre Vdden at löpa åt Jungfrwn/är Kosan en södhwäst til södher twå mijl. Jungfrwen är en högh rund Kienning / diup på alla sijdhor/ man kan ther sättia sönnan före på fempton eller sexton fampner.

Ifrån Jungfrun i een södhwäst så wästligh fyra mijl ligger Wällö/ som är en Skogzö/ther innan eller Wästan före är een Hampn / til at löpa ther in ifrån Juugfrun komende/ når man går södwäst så wästligh an/får man twenne öijar förvth / the twenne österste/ som liggia öster och wäster een fierdingz mijl ifrån hwar andra/ äre 2. små Skogzskiär / thet österste heeter Teckton / then wästra Sandskiären/them skal man låta bådha om baakbord. Nordwäst ifrån Sandskiäret een halff fierdingz mijl ligger then tridie öhn/som kallas Rundön/och strecker sigh norr och södher/är en halff mijl lång/all öfwerwäxt medh skogh. Södost twers af samma öö ligger itt Steenreff/itt Göttlingzskott ifrån landet/man låter samma Öö medh twå deeler Watn om styrebord / och Sandskiäret sampt een deel watn om baakbord/sätter ther innan för sun-

det jempte een öhr som ligger aff Sandön een halff fierdendeels mijl/ther står en stor steen vppå / man kan löpa Wäster medh Wållön/ och vth på södher sijdhan / ther är itt Lopp / för then som ther är bekant.

Ifrån Jungfrun at löpa åt Calmarsund / låter man Jungfrun om styrebord/och löper så en södsödwäst långz medh Öland.

Aff Wållö Rump en stor halff mijl i en södhost är en blind Klippa/som kallas Demban/ man föllier Öland närmest. Ifrån Norre Vdden til Borckholm är siw mijl/ twers aff Borckholm ifrån Öland: een wäst nordwäst skiuter vth itt Reff een halff fierdings mijl til siös/thet må man intet komma närmare än på 8. eller 10. fampner. Ther ifrån til Skeggenås är halff andra mijl. Aff Skeggenäß i en södhost aff then hwijte Sanden Nordan för Bagaren/vthskiuter itt SteenReff itt Göttlingzskott vth ifrån Landet / thet må man intet komma närmare än på halff fierde fampn.

Aff Bagharen / hwilken är een Steenöhr som vthskiuter en södhsödost ifrån Skeggenås/vthskiuter itt Flack/thet må man intet komma närmare än på halff fierde fampn.

Södsödost ifrån Skeggenås in på Öland/äre twenne bara Platzar / påseende såsom twenne små Swedh / man löper så långdt in om Bagaren på

halff fierde eller fyra fampner / at man får bemelte slette Platzar twers ifrån sigh / hwar aff man sedan skal hafwa stamhåll / och thet andra stamhållet aff then högste Skoghen på Börkenåhs / hwilket man skal hafwa förvth / och then söderste Platzen achter vth / och går så södhwäst til wästan an / til thes man får the österste Rundeler aff Callmarslott öfwer eens / stemmer sedhan åt Grimskiärskantz / hållandes Skantzen rätt förvth / och then innerste branten aff skoghen in moot Edhet på Skieggenäs achter vth / ther strecker sigh Kosan en södsödwäst / och en nordnordost / tå låter man Cronegrundet om baakbord / som ligger Nordost til Nordan ifrån Skalla en stor halff myl / hwar på borde wäl liggia een Tonna / effter ther är intet mehr än 6. foot Watn.

Södher til Wästan ifrån Bagaren tree fierdings myl liggia några små Hollmar / som kallas Kalffhollmarna / hwar aff i nord til östan vthskiuter en Banck / then må man intet komma närmare än på fyra fampner / ther har man i Farwatnet ojempn Grund in moot Skalla / om fyra / fem och sex fampner. Skalla låter man om baakbord / och Knarren sampt medh Jößwaldz grundet / som skiuter en södhost aff Knarren / therföre låter man twå deeler Watn åt Knarren / och tridie åt Skalla / man hafwer ther i Fahrwatnet halff tridie fampner / man kan sättia ther på Redden på fyra eller fem famner.

På

På Joßwaldz Grundet skulle och liggia een Tonna/then låter man om styrebord.

Til at vthlöpa aff Callmarsund på södre sijdan låter man Terneßöhren om styrebord/hwilken år en lång steenörd/Nordost aff sama öhr itt godh Mußqueteskott/plågar stå en Remmare/man låter samma öhr medh Grundet sampt Remmaren om styrebord/och stemmer så wåsterst på Grimskiår. Ost-Nordost aff Grimskiår itt gott Mußqueteskott/år een lågh steenöhr som kallas Prestöhren. Nordwåst lijtet aff samma öhr een Steen/then låter man om baakbord/och må man intet komma honom nårmare ån på halff fierde fampn/och Grimskier blifwer om styrebord/och löper man så middsundes ther igenom/gåendes södher til wåster an långz Öland.

Södher ifrån Grimskiår een halff mijl liggia några små och lågha Gråßhollmar/som kallas Swanhollmarna/ther vthskiuter något flacht/ther må man intet komma förnår.

Södhsödhwåst twå mijl ifrån Callmar/vthskiuter een Vdd aff Smålandz sijdhan/som kallas Hoßma/hwilken hafwer sitt Nampn aff en Kyrkia som ther strax hoos ligger/ther twers södhost aff/liggia några Steenöhrar/södhost aff samma öhrar vtskiuter itt Grund een godh fierdings mijl/therföre til at sky samma Grund/när man löper ifrån

Grim-

72 Grimskiär låter man twenne deeler Watn om styrebord åt Småland/och tridie deelen om baakbord til Öland.

Fem mijl ifrån Callmar ligger Berghquarahampn en södhsödwäst.

Ifrån Bergquarahampn twå mijl en södsödhwäst ligger Stadhen Christianopell/ ther Nordan före är een lijten Hampn för Skutor. Vthan förre på Redden kan man sättia på tijo eller tolff fampner.

Om Södher Vdden aff Öland.

Ifrån Callmar til söder Vdden är 8. mijl/ther på står een Skogzlund/som kallas Vhtby lund / vthan för skoghen är itt gammalt Kapell/ och vthan för Kapellet itt stoort Hagetorns Trää/hwilket är en godh Känning när man kommer aff siön / ther hoos är itt Fiskieleger. Aff södre Vdden vthskiuter itt stooet steen Reff en södsödwäst en halff andra mijl til siös / thet må man intet komma närmare än på 8. eller 9. fampner.

Ifrån södher Vdden twå mijl vthan på Landet jempt Gräßgårdz Kyrkian/hwilken är then andra ifrån södre Vdden/ligger Gräßgårdz Hampn om 7. foot Watn/ som strecker sigh in en Nordwäst achter om itt steenreff/när man är in om steenrefwet

lö-

löper man een Nordnordost/lijtet långz medh Refwet/och sätter ther på 12. eller 13. foot. Ther liggia och Steenar inne i Inlopet. Ther vthan före een halff myl är itt trindt Grund aff thet diupet på 7. fampner långz Landet / ther på är allena 8. foot watn / hwarföre må man icke komma Öland vthan på närmare än 9. fampner/om han icke weet theste bättre märcken på samma Grund/ Ifrån söder Vdden kommande/ när man wil åth Calmar/ går man Nord til östan an åth Grimskär/låtandes twenne deelar watn om baakbord åt Småland / och tredie deelen om styrebord åth Öland/ men Loverer man ther innåt / skal man intet thera Landet komma närmare än på 7. fampner. Emellan söder Vdden och Christianobel i Fahrwatnet hafwer man 18. fampner/ och sedan innåt Grimskär 16.14. 12. och 10. fampuer/in moot Grimskär alt grundare aff 8. och 7. fampner.

Kooserne ifrån Söder Vdden.

Til	Hoborg/ Nordost til Östan	18	Myler.
	Windo/ Öst til Nordan	48	
	Lybo på Kurland/ Östan så Södligh	43	
	Memel/Öst til Söder så Södligh	42	
	Pillow/ Södost til Östan	38	
	Reserhöfft/ Södost så Östligh	24	
	Reffkoll/ Södh södost	20	
	Bofwersreeff/ Södwäst så Södligh	20	
	Hamerß hws/ Södwäst til Wästan	18	
	Vthklippan/ Wäst Södwäst	7	

Om Norre Vdden.

Ifrå Norre Vdden i Nordost halffandra mijl ligger en Bank aff 6, 7, 8. fampner groff sand.

Emellan Bancken och Norre Vdden hafwer man 20, fampner.

Nordan efterkommande om Nattetydh när man får grund aff samma Banck / sätter man sijn Kosa een öst södost / til theß man kommer på 20, eller 25. fampner. Tå sätter man sijn Kosa een söd södwäst långz medh Öland.

Ifrån Norre Vdden een mijl sönnan före / vtskiuter itt flack aff Öland / ther kan man sättia på 10, eller 12, fampner för en Nordwäst och Wästligh Wind / och sönnan för thet flacket är een Bucht in / Norre Vdden kan man löpa om kring på Lodh om 10, eller 12, fampner / såsom ock sättia ther vnder om wästan före / emellan Steenberget och Vdden långz Landet på 10, 12, och 14, fampner. På östre sijdan strax widh Vdden är een stoor Wijk eller flada in om 6, foot watn / som kallas Geterum Hampn: Inne i Inlopet liggia twenne små Holmar / them låter man om styrebord / när man löper ther in.

Tree mijl från Norre Vdden på Öland / jämte then tredie Kyrckian söder åth som kallas Källa Kyrckia / ligger Källa Hampn / på förb. de Kyrckia hwilken står nedre widh siön på östre sijdan aff

Öland

Øland är itt lijtet spissigt Torn mitt på Taket / söd- 75
ost en lijten halff fierdings wägh aff samma Kyrckia
är thenne Hampn / ther går 8. eller 9. foot watn in
achter om en lijten steenöhr / om man wil in i samma
Hampn / skal man löpa så at man får Källa Kyrkia
ifrån sigh i en Nordwäst / och gå så en Nordwäst an
åth Landet / tå blifwer man warse twenne små Fiskiarebodhar i stranden / strax ther Nordost ifrån
warder man warse een Steenkista i Hampnen / emellan sielfwa Landet och steenöhren / ther löper
man achter om / låtandes henne om styrbord / och
sätter ther innan före på 9. foot watn.

Strax Nordan för bemälte steenöhr vthskiuter aff Øland i öst södost ett Reeff een halff mijl til
Siös.

Sönnan för Källa hampn eller Fiskiarebodan
som förb.t är / är ett landlöst grund aff 6. foot watn
ett Gottlingzskott ifrån Landet / them må man wara förtänckt på när man wil löpa in i Källa hampn /
eller ther längs vth medh Øland.

Sönnan för Källa 2. mijl är Cårholms hampn
in / emellan Furröö och Lötz Kyrckia / hwilka Kyrkior äre then 5. och 6. ifrå Norra Vdden aff Øland /
ther gåår 10. foot watn in achter om en Gråsholma / wil man ther in til Redd medh små fahrkostar /
skal man löpa så / at man är mitt emellan Furrö och
Lötz Kyrckior / gå så en Nordwäst an åth Øland /

 tå

76 tå warder man warse een Skantz förvth på Öland neder widh Siön/hwilken Skantz ligger strax sönnan för Cårholms Hampn/ Nordost aff samma Skantz itt Göttlingzskott är een Gräßholma/then låter man om styrebord/och Skansen om bakbord/ och löper tå emellan Hålman och Öland/ låtandes twenne deelar Watn om baakbord / och tridie deelen om styrebord. Inlopet strecker sigh Nordnordost/och sätter man ther emellan Hollmen och sielfwa Öland på tolff foot watn/på then Holman borde stå een Spÿra medh en Tunna på för känning skull.

Twå mÿl sönnan för Cårholmen är och en Hampn/som kallas Sikwarp / ther hoos står itt gammalt Kapell / then Hampnen är intet myckit brukeligit effter en södhsödost blåser ther öpet in.

Ifrån Jungfrun i Wester halff andra mÿl ligger en Öö som kallas Fuhrön/ther på är ingen skogh meer än tree Trään som stå på then södhost Vdden / aff hwilken vthskiuter itt Reff i södhost en halff mÿl til siös/thenne Öö sampt Refwet låter man om styrebord/när man löper åt Wållö/ som ligger södwäst ifrån Jungfrwn 4. mÿl / och vthan för Wållö tree Öÿar/ som förbenembdt är. Aff then tridie/ som kallas Rundön/ ligger i nordost itt Skiär/Rödhskiär widh Nampn / itt Göttlingzskott / hwilket sampt medh Rundön man låter om styrebord / när man löper åt Wållö.

Koo-

Kooserne ifrån Norre Vdden.

Til	Jdhösund/Nordwåst til Nordan	6	Myler.
	Bahrsund/Nordan så östllgh	12	
	Landzort/NordNordost	20	
	Karßöijar/Öst til Södher	7	
	Hoborg/Södhost.	10. eller 11	
	Pillo/Södhost til Södher	46	
	Reserhöfft/Södhsödost	34	
	Reffkoll/Södher	35	
	Jungfrun/Södhwåst	2	

Om Christianobell.

Christianobell år een lijten Stadh vthi Bleking belågen/som för berördt år/ ther sönnan eller södhost aff en halff mijl til Siös vtskiuter itt Reff.

Södhsödwåst sex mijl ifrån Christianobell ligger een Skogzöö/som heeter Vthlengian/emellan bemelte öö och Christianobell i Bochten år och een öö/som kallas Storkö/ther boor Folck på/emellan Storkö om Vthlengian år itt Loop / doch klippot och steenigh/ther östan före långz Blekings sijdhor år banckot och ojempt steengrund/aff fyra/fem/sex/otta och tijo fampnar långt til siös.

Södhsödhwåst ifrån Vthlengian en lijten mijl ligger några små Klippor/som kallas Vthklippan/ther når aff i sundet år itt Grund om 6. foot Watn/twå mijl östan för bemelte Klippor hafwer man 25.

fampne

78 fampnar gran hwijt Sand medh små swarta korn vthi.

Wäster ifrån Vthklippan siw mijl in i Bleekings Bochten ligger een högh Holma/som kallas Hannö/hwar på är och itt Fiskleger/ther Wästan före kan man sättia på otta/ tijo eller tolff fampnar om een är besatt i Bochten aff östan eller södhost Wind.

Itt Göttlingzskott Nordnordost ther ifrån ligger een lijten Hollma/som kallas Malquer / Wäst til söder ifrån Hannö ligger Ahuß/ther är itt lijtet Inlop/ther ofwan före en mijl ligger Christianstad/ Wäster ifrån Hannö en halff mijl/ligger een Vdd/ som kallas Listershufwudh / Nordan för samma Vdd är een stoor Wijk / som kallas Pukewijk / och Norr ifrån Hannö 2. mijl ligger Bokull / ther är godh Redd för then ther är bekant.

Om Borneholm.

Borneholm är een högh Öö / och strecker sigh i een Nordnordwäst/och en södhsödhost / på then norreste Vdden står itt Slott som heeter Hammars Hws Nordost ifrån Slottet är een Bocht som kallas Sandwijken/ther kan man sättia för een södhwäst Wind på fiorton eller sexton fampner/på then södost sijdhan ligger een lijten Stadh / som kallas

Nex

Nex / ther södhost aff kan man sättia för een wäst= ligh och een södhwäst Wind på tolff eller fiorton fampner Sandgrund. Ther sönnan före aff then södherste Vdden vthskiuter itt Flack som kallas Bofwers Reff / een lyten halff myl til siös / ther kan man löpa öfwer på siw / otta eller tyo fampner. På then södhwäst sijdhan är och een lyten Stadh som kallas Rottnö / ther vnder kan man och sättia för en Nordost Wind på tyo eller tolff fampner. Sönnan för bemelte Stadh ligger een Steen itt Göttlingz= skott ifrån Landet / man må intet komma Landet ther för när. Wästan för Hammerßhus strax wä= stan före kan man och sättia på sexton eller aderton fampner groff Sand. Twå myl i en öst nordost i= från Hammarshuus / tree myl en Nordnordost i= från Bowersreff / och halff annor myl Nordost twers ifrån Borneholm / liggia Ertholmarna / ther inne är een lyten Hampn / som strecker sigh i en nord= ost in emellan Klipporna fyra fampner diup. Ert= hollmarna äre några små bara Bergholmar och Klippor / diupt på alla sijdhor / at man får löpa them rundt om på alla sijdhor / doch icke komma them för när.

Koo=

Kooserne ifrån Borneholm / och först ifrån Bowers Reff.

Til … Myler.

Ertholllmarna / Nord Nordost	3
Södher Vdden / Nordost	20
Memell / Öst så Nordligh	56
Lübo på Kuhrland / Öst til Nordan	58
Reserhöfft / Östan	30
Reffkoll / Öst til Södher	18
Kollberg / Södher til Östan	12
Grüpswåldzöö / Södhwåst til Wåstan	13
Jaßmund / Wåst Södhwåst	12

Ifrån Hammarßhuus

Til … Myler.

Gripswåldzöö / een Södhsödhwåst	15
Tornebuß / Södhwåst til Wåstan wål så wåstligh	15
Mön / Wåst så södhligh	15
Pfalsterbo / Wåst så Nordligh	14
Vstå / Wåst Nordwåst	6
Sandhammar / Nordwåst	4
Hanö / Nord til Östan	9
Ronneby / Nord Nordost	12
Vthklippan / Nordost	14
Södher Vdden / Nordost til Östan	18
Hoborg / Nordost til Östan	36
Östergarn / Nordost til östan så östligh	46
Hundzort / Nordost til östan så östligh	78
Ertholmarna / Öst Nordost	2

Ifrån

Ifrån Ertholmarna til Windo öst nordost 81
64. myler.

Emellan Sandhammar och Ysta vthskiuter sig itt flack i een södhost en halff myl ifrån Landet / ther kan man lodha sigh öfwer på siw eller otta fampner. Nordan för Sandhammer en myl är Sommers-hampn / ther vnder kan man sättia för en Wästligh och Nordwäst Wind / på otta eller tyo famner.

Om Danske Mööön.

Möön är en stoor högh Öö / och strecker sigh öster och wäster / nordost på Öön är itt högdt brandt Kryteberg. I Nordan aff Mön vthskiuter sigh itt lytet Reff en fierdings myl / ther baak före kan man sättia för en södwäst eller södhligh Wind / på siw / otta eller tyo fampner.

Emellan Mön och Seeland är ock itt lythet Sund / ther hoos en By / som kallas Breste. När man wil löpa åt Sundet eller Helsingöhr / östan effterkommande / låter man Mön om baakbord / och Falsterbo om styrebord.

Ifrån Mön til Pfalsterboreff Nord til östan är tree myl / sammaledes ifrån Mön til Steffwans Nordwäst til Nordan 3. myl.

Ståffwans är en högh brandt Vdd / som ligger södost på Siöland / ther på står een Kyrkia / öst

82 nordost 2. myler ifrån Ståffwens är Pfalsterboo Reff. Under Ståffwens kan man sättia på tyo/ tolff eller fiorton fampner.

Om Pfalsterbo.

Pfalsterbo är een Udd/som utskiuter aff Skåne / och ther på een Stadh / hwilken hafwer sitt nampn aff Udden: Ther aff uthskiuter itt Reff södhwäst een myl til siös/hwar på plägar liggia en Tonna på fem fampner. Ostan efterkommande / kan man intet wäl lodha thet Refwet/effter thet är brandt södhost uppå / ther i Stadhen plägar man om Höstetijdh hafwa Eld på itt Fyrbåken om Nattetijdh för Refwet skull/hwar effter man weet sigh för Refwet at wachta. Märkien uppå samma Reff äre thesse: När Kyrkian i Staden och Slottet giöra itt/så är man yterst på Refwet/man må intet komma Refwet närmare än på siw fampner om Nattetijdh på Höften / uthan eller innan kommande/när man seer Elden en Nordost ifrån sigh/så är man yterst på Refwet/tå tappas Eelden bort/ så at man honom intet see kan / men så snart man hafwer Refwet passerat/lijka på hwilken sijda thet är/tå får man åter see Elden.

Een Nordnordost ifrån Refwet halff andra mijl är itt blindt Grund/som kallas Swijnflacket/ ther

ther på är otta foot Watn / ther skal man wachta sigh före när man ther Loverar. Ifrån Pfalsterbo Reff til Draakö Reff eller Grunderna / som är emellan Draakö och Saltholma / när man wil löpa åt Helsingöhr / är Koosan Nord til östan så östligh fyra mijl / på Draakö Reff plägar liggia een Tonna / then låter man om baakbord. Refwet skiuter aff Amakaren en södost. Märkien vppå samma Reff / när thet höga spitzige Tornet i Kiöpenhampn kommer på then södre halfwan aff Skoghen på Amakaren / så är man jempt medh Refwet / hos samma Reff i Farwatnet hafwer man half femte fampn Steengrund / och håller mäst samma diup / til thes man kommer twers för Byn / som ligger på Amakaren. Ifrån Draakö Reff igenom Grunderna strecker sigh Koosan i Nord så wästligh / ther blifwa 4. Tunnor om bakbord / som liggia på Medelgrundet / then första på Kasperknä / then andra söderst på Medelgrundet / then tridie mitt för Medelgrundet / then fierde norrest på Medelgrundet. Wil man löpa Kongzdiupet in åt Kiöpenhampn / skal man / när man får långden aff Kasperknä Tonnen / och Märkien aff Hospitalet medh thet kullotta Tornet / så at the göra itt / går man nordwäst an på tree eller fyra fampner långz Amakaren / låtandes Kasperknä Tonnen om baakbord / och Medelgrundet om styrebord / hållandes Hospitalet och Tornet rätt

 för=

54 förvth öfwereens/til thes man får en Toña förvth/ som ligger på thet Refwet/ hwilket kallas Reffsal/ vthskiutandes aff Amakaren i en Nordost/ och skal man låta Tonnan om baakbord/ löpandes så långz medh Siöland åt Blockhuset/ som ligger vthan för Kiöpenhampns Stadh/ låtendes thet ock om baakbord. Men ifrån Helsingöhr kommande/ och wil löpa åt Kiöpenhampn/ låter man Medelgrundet om baakbord/ och föllier Siöland långz vth medh på fyra eller fem fampnar.

Östan för Medelgrundet en fierdingz mijl ligger Salthollman/ hwilken sigh strecker Norr och södher/ som är itt lågdt Land. Salthollman kan man Lodha på 6. fampner.

Men när man emellan Salthollmen och Medelgrunden Loverar/ på hwilken sijdha man ankommer/ och thet grönner vp en Aln/ skal man strax leggia öfwer/ ty ther är brandt på båda sijdhor. Mitt i Fahrwatnet ther emellan hafwer man siw och otta fampner. Man får ther och sättia / ther så om trenger i temmeligh Ankergrund.

Öster om Saltholmen är och itt diup åt Malmö/ hwilken Stadh ligger på Skonen halff tridie mijl östan för Salthollmē/ mellan Malmö och Saltholmen får man och löpa åt Landzkrona/ sammaledes åt Helsingöhr medh sinå Skep/ doch icke myckit brukeligit/ för the Reff som skiute aff Salthollman och aff Kalckonen widh Malmö.

Märken vppå förb.te Tonnor: Först / then Tonnan på Kasperskná ligger Nordan ifrån Kiöpenhampn / emellan Kasperßkná och bemelte Kiöpenhampn är itt Hospital / nedher widh siökanten / såsom ock ther ofwan före itt kullot Torn / när samma Torn och Hospital göra itt / och man hafwer them en Nordwäst ifrån sigh / tå är man jempte bemelte Tonna på 6. fampner. Märkien på then söderste Tonnan på Medelgrundet äre thesse: När Slottet och thet smala Kyrkiotornet i Kiöpenhampn komma öfwer ens / tå är man jempte samma Tonna / ther hafwer man i Fahrwatnet siw och otta fampner / man går alt samma Koosa Nordan och Nord til Wästan an.

Märkien vppå then norderste Tonnan på Medelgrundet äre thesse: Wästan för Kiöpenhampn vp i Landet äre trenne Hymplar / när the komma på then norderste Kanten aff Stadhen / tå är man jempte then Nordeste Tonnan / i Fahrwatnet hafwer man siw eller otta fampner. Man går nord til wästan an åt Helsingöhr / hwilket ligger fem myl ther ifrån / Nordan så wästligh.

Vppå Ween (som är en Sö een halff myl lång) står en Kyrkia / och ligger tree myl ifrån Saltholmen / samma Sö låter man om styrebord / ther ifrån är til Helsingöhr Nord til wästan halff andra myl / östan för Helsingöhrs Stadh sätter man på tolff fampner.

Ifrån Helsingöhr at löpa åt Kollen är Kosan Nordwäst tree mijl. Strax vthan för Helsingöhr ligger Lappesand/vppå hwilket är bygdt itt Blockhws/ther får man lodha på otta eller nijo fampner/man låter thet om baakbord. Halff annor mijl innan för Kollan ligger Swijnbodhan / hwilke äre slemme och blinde Grund/them låter man om styrebord/manå mintet komma them förnär.

Kollen är en högh stoor swart Vdd / diup in moot Landet/hwar på står itt Fyrbåken/ ther plägar hållas Eld vthi om Höstnätterne.

Ifrån Helsingöhr/til at löpa åt Östersiön/kan man således finna förb.de Tonnor igen/nembligen: Först skal man löpa in på 6. fampner vnder Skogzhufwud / som ligger Nordan för Kiöpenhampn/ och gå såjen södhsödost an på the sex fampner / in emot Medelgrundet/ther man får benembde Märkien igen/som tilförne omrördt är.

Koserne ifrån Pfalsterbo Reff.

Til	Möön/Södher til Wästan	3	Mijler.
	Ståffwens/Wäst til Södher	2	
	DraaköReff/Nord til Östan	4	
	Borenholm/Östan	14	
	Hwijtmön/Södost	12	
	Tornebusch/Södhsödost så södhligh	10	

Om

Om Tornebusch eller Hedenßöö.

Tornebusch är then Wästerste Vdden aff Lante Rügen / itt högh Sandberg / ther sönnan före är itt diup in åt Stralsund aff 6. foot watn / Gällen benämbd. Östan för Tornebusch fiñes itt lytet diup om tree foot in åt Stralsund / vnder Tornebusch kan man sättia för en öst södost och en södligh Wind på fem eller sex fampner.

Ifrån Tornebusch åt Dasser strecker sigh Kosan Wäst så södhligh fem myl / ther emellan är alt flackt och ojempt Watn / aff fem / tree och fyra fampner.

Koserne ifrån Tornebusch.

Til	Dasser / Wäst så södhligh	5	Myler.
	Gisters Röff / Wäst Nordwäst	8	
	Grönsund / Nordwäst	9	
	Möön / Nord Nordwäst	7	
	Pfalsterbo Reff / Nord Nordwäst så Nordligh	10	
	Hammarßhws / Nordost til Östan	15	
	Hwyte Mön / Nordost til Östan	3	

Om Dasser.

Dasser är en stoor skogz Vdd / hwar aff vthskiuter

 skiuter itt bredt Flack i nordnordwäst en halff myl/ hwilket man öfwer lodha kan på 5. 6. och 7. famnr. Ifrån Dasser åt Warmynd för Rostock är Kosan södhwäst 4. myl. Sönnan för Dasser en myl ligger itt lytet Inlop om 3. foot Watn åt Ribbnäs/ som kallas Malthagen / ther vthmedh på södre sijdhan står en Skantz på itt Sandberg/ Wästan för Skantzen är en stoor By på en högh Backa.

Til at löpa ifrån Dasser åt Wißmar/ går man södhwäst til wästan så wästligh an åt Book tyo myl/ hwilket är itt högdt långdt Sandberg/ södhwäst på Sandberget/ ther thet endas/ står en Kyrkia/ som kallas Pogram/ strax södhwäst ifrån Kyrkian een rundt swart Hympel/ och södwäst ifrån Hympelen en half myl är en lågh Skogh/ nordwäst aff samma skogh vthskiuter itt Sandflack en halff myl til siös / thet kan man löpa öfwer på 4. eller 5. fampner. Ther sönnan före vthskiuter en stoor Bocht/ emellan Pöl och förb.te Skogh/ inne i Bochten står en Kyrkia/ som kallas Gistrow. Pöl ligger Nordan för Wißmar en myl/ som är itt lytet Land en halff myl långt och lyka så bredt / ther på står en Kyrkia sampt itt Slott och några Byiar/ ther wästan före går Wißmars diup in/ som man löper åt benämde Stadh.

Wil man segla Tonnediupet åt Wißmar/ som strecker sigh in emellan Haneball och Pöl/ moste man achtas at när man är på förb.te Flack vthan för

Gi=

stro/på 5. fampner/löper man så at man får Wißmarßtornen öfwer en By/hwilken ligger näst then Byn/som är på then wästerste Vdden aff Pöl/och man går en södhsödhwäst an åt Wästre Vdden på Pöl/så länge at man får Tonnen igen/ som ligger aff Nordwäst Vdden på Pöl/på tree fampner/then låter man om baakbord /och emellan Tonnan och Gistrows flack hafwer man 6. och 7. famner diupt/man låter Tonnan/som sagdt är/om baakbord/och föllier Pöl på Lodh på tree fampner / til theß man kommer in på thet andra Farwatnet som man löper in åt Medeldiupet / Wäst södhwäst ifrån Tonnan itt lijtet stycke / äre twenne runde Sandbanckar / hwilke kallas Plåtan/them låter man om styrbord. Ifrån Kyrkian som står på Pöl/Nordwäst til nordan een lijten halff myl/ligger Haniball/ som är itt SandReff om siw foot watn.

Benambde Haniball är brant på nordost och östre/sampt ostsödhost sijdhan/så at man honom intet wäl kan anlöpa medh Lodh. Tonnediupet är itt trångdt diup / och intet rådheligit medh stoor Skep ther at inlöpa/vthan man theste bättre är bekandt.

Wästan för Haniball är Medeldiupet / och strecker sigh en södhsödost in. Märkien til at löpa ther in/äre thesse: Inne i Wißmar stå twenne höga Torn / thet wästre är tiockt och kullodt / thet

90 östre smalt och spissigt/och Kyrkian kallas S. Nicolai Kyrkia/ther thet smalste Tornet står på. När man kommer vthan för Haniball / och wil Medeldiupet in / skal man löpa så /at man får thet östre smala Tornet aff S. Nicolai Kyrkia något när i hoop medh Wästre Vdden aff Pöl/ och hålla them så stående/gåendes en södhsödost in / låtandes Haniball om Baakbord/och Lipsin / som är en lijthen Gräßholma/om styrebord/aff hwilken Holma vtskiuter på alla sijdhor långgrund : Vthi samma Inlop äre twenne Banckar/på then första hafwer man widh paß sexton foot / sedhan får man sex och siw fampner. Wästan för Wißmar är itt högdt Land/och wästan för samma höghe Land synes twenne Sandberg när hoos hwar annan /när samma Sandberg synes öfwer Lipsen/ så är man innom then yterste Bancken / och löper man Pöl närmest/låtandes twenne deeler Watn om styrebord/och then tridie åt Pöl om baakbord. Emellan Lipsen och Pöl är then andra Bancken om tree fampner. Ther innan före i Fahrwatnet hafwer man fyra och halff fierde fampner. Södher aff then Byn som är innan för Pöls Vdden/ ligger itt Steengrund/nästan mitt emellan bädhe Landen/ thet låter man om styrebord/när man löper in/ och stemmer på Skantzen som är på Hwalfisken. När man är kommen in om Steengrundet/låter man 2.

deeler watn om styrebord åt fasta Landet/ och en deel 91
om bakbord åt Hwalfiskē/ ther är 12. foot watn/ och
löper så in moot Pålerne/ hwilke liggia en fierdings
myl vthan för Stadhen/ och sätter ther på 2. fampner/ men medh diupgående Skip moste man sättia
vtan för Skantzen på tree eller half fierde fampne.

Til at löpa ifrån Wißmars Redd åt Tramünde/ hwilket är sex myl/ strecker sigh Kosan mest
en wäst nordwäst långz medh Landet Krÿserort förby/ hwilke äre twenne Sandberg / thet ena kallas
stoore / òch thet ander lilla Kryserort / och är alt
reent Fahrwatn långz medh Landet/ så at man kan
föllia thet medh Lodh på 7. 8. eller 9. fampner/ såsom
ock sättia vthan för Medeldiupt på 8. eller 9. fampr.

Emellan Dasser och Tragmynd äre fempton
myl/ och strecker sigh Kosan wästsödhwäst. J Rennan hafwer man tolff eller fiorton fampner / kommer man Meckelborgz sijdhan förnär/ hafwer man
Sand/ kommer man Danmarkz sijdhan förnär /
ther är Steengrund.

Wil man sättia på Lybeske Redden / kan man
thet göra på fem/ siw eller otta fampner. Wil man
ock löpa in i Tramynd/ skal man hålla Kyrkiotornet
och Lychtan öfwer ens/ elliest äre ther twenne båkner inne widh Inlopet/ hwar effter man sigh rätta
kan/ man hafwer ther 11. eller 12. foot watn.

Jfrån Dasser är Gisters Reff wästnordwäst/

62 hwilket sigh vthskiuter aff Falster på Danmarckz-sijdhan/och är itt slemt Reff/therföre må man prijsa Dasser/och löpa ther öfwer på fem / sex eller siw fampner.

Grönsund ligger Nordnordwäst ifrån Gisters/hwilket strecker sigh Nordwäst in emellan Laland och Danska Mön/österst i sundet är en Sandbanck/som kallas Tålken/then får man löpa bådha sijdhor/doch olijka diupt/låter man Tålken om styrebord/och föllier Laland/ther hafwer man 8. foot watn. Men föllier man Mönsijdhan och låter Tålken ombabkbord/får man tijo eller elff foot diupt/på Mönsijdan liggia några Ensteenar/hwarföre man skall prijsa Tålken / ther innan för Sundet ligger Stubkiöping på Laland.

Om Lante Rygen.

Jfrån Tornebusch/Nordost så östligh tree mijl ligger Hwijtmön/som är en brandt Vdd/ och ther på een högh Sandhympel / påseende som itt högdt Hwß/ther är diupt inne moot Landet/ther aff ligger itt lijtet Steenreff i Nordnordwäst/ och är brå diupt in emoot Refwet / så at man thet intet kan söfkia medh Lodh.

Jfrån Hwijtmön åt Jaßmund en södhsödhost är twå mijl/och ther emellan en stoor Bocht/ ther inne

inne kan man sättia för en södhlig Wind/ på tijo el- 93
ler tolff fampner.

Jaßmund är itt högdt Skogzland på then Nordost sijdhan heel brandt/ vthi samma brant äre tree hwijte Krijtberg/ som kallas Kongzstolen/ man kan sättia östan för Jaßmund på tijo eller tolff fampner/ för en wästan/ södhwäst och en södligh wind/ ther är Leergrund.

Ifrån Jaßmund åt Pert södher til östan äre 2. mijl. Pert är en högh Sand Vdd: En mijl sönnan för Pert ligger een högh Vdd som kallas Tijsere-höfft/ hwar aff i een öster vthskiuter itt Steen Reff en halff fierdings mijl / thet må man intet komma närmare än på 4. fampner. Innan för Tijserehöfft ligger Nydiupet in åt Gripzwåld eller Stralsund/ wil man ther in / låter man Tijserehöfft om styre-bord/ och löper in om på fem/ fyra och tree fampner.

Vthi Nyiadiupet liggia twenne Tonnor/ them igen at finna/ skall man löpa så långdt in om Tijsere-höfft förby/ at thet högsta Berget aff Pert kommer i hoop medh Tijserhöfft/ och hålla them så ståendes/ gå en södhsödwäst an/ tå får man Tonnorna igen / then första och andra blifwa om bakbord/ man haf-wer ther 11. foot diupt/ och innan före får man fem eller sex fampner. Ther står en Kyrkia östan medh Gripswåld/ ther stemmar man vppå/ så länge man kommer Snobbört förby/ som är en lågh Stenöhr/

 hwilken man låter om styrebord / och icke komma honom närmare än på tree fampner.

Ifrån Snobbört sätter man sin Kosa Wäster åt Pallmarort twå mijl/then här intet är bekandt/ kan sökia Lotzman på Tijserehöfft.

Ifrån Jaßmund åt Grijpzwåldzö een södhsödost är fyra mijl.

Kooserne ifrån Jaßzmund.

Til	Bowerß Reff/ Öst Nordost	12	Mijler.
	Råffkoll/ Öst til Nordan så Nordligh	28	
	Kollberg/ Öst södhöst	14	
	Hammarßhus/ Nordost til Nordan	14	

Om Gripswåldzöö.

Grijpswåldzöö är itt Skogzland / och ligger twå mijl vthan för Wollgast/en lijten fierdingz wäg långt/och rundt om kring Steenstrand / wäster åt vthskiuter itt Reff in moot Rudhön / som ligger ther ifrån een mijl / vppå samma Reff är fyra eller fem foot watn. Södhwäst ifrån Gripswåldzöö vthskiuter ock itt Reff een fierdingzwägh. Södhost ifrån Gripswåldzö sex mijl vthi södhost ligger Swijn/ther är ock itt Inlop/ som sigh offta förandrar

drar. Gripswåldzö må man icke komma närmare 95
än på fem eller sex fampner / och sättia ther sönnan före en stoor halff myl ifrån Landet/på siw fampner är beste Redden/men på sex fampner / sommestans oreen Grund.

Wedh Rudhön/som är en lyten Sandholma/ och ligger en myl vthi wästsödhwäst ifrån Gripswåldzöö finnes itt lytet Inlop åt Stralsund och Wollgast om tolff eller elff foot watn.

Twå myl östan för Swyn ligger itt högt Berg/ som kallas Swynerhöfft/ther aff vthskiuter sigh en Banck i en nordnordwäst aff tree/fyra/fem/sex och siw fampner/fem myl til siös all Sandgrund.

Emellan Swyn och Trepto öster åt/ är alt flackt watn twå myl til siös.

Kooserne ifrån Gripswåldzöö.

Til	Bowers Reff/Nordost til Östan	13	Myler.
	Hammarßhus/Nord Nordost	15	
	Råffkoll/Öst til Nordan så Nordlig	26	
	Kollberg/Östan/	12	
	Swyn/Södhost	6	

Til Kollberg är itt lytet Inlop om sex eller siw foot watn/emellan twenne Bollwerck/ och strecker sigh en södhost in/ther östan före tree myl / finnes

ock

96 ock itt lijthet diup in åt Koßlin / om fyra eller fem foot.

Nordost ifrån Koßlin 4. mijl / ligger Stadhen Riwåll / ther är och itt diup in / hwilket sigh offta förandrar.

Fyra mijl Nordost ifrån Riwåld ligger Stolp / ther til är och itt lijtet Inlop om fyra foot.

Twå mijl i en öst Nordost ifrån Stolpe itt gott stycke vp ifrån siön ligger Råffkoll / som är en högh swart Hympel / och en godh Känning.

Ther ifrån i Nordan twå mijl ligger en Banck aff groff Sand / sexton fampner diup.

En öst nordost ifrån Råffkoll 12. mijl är Reserhöfft / ther mitt emellan liggia twenne stoore hwijta Sandberg / som kallas Vllseckerne / strax ther östan före finnes en lijten Fleck / som heeter Lijba / och tree mijl ther östan före en annan lijten Fleck / Sernwis wedh Nampn.

Om Reserhöfft.

Reserhöfft är en stoor Vdd / öfwerwext medh Skogh / Nordan efftterkommande görs han vp i twenne Hympler / ther ifrån strecker sigh Landet åt Heel södhost och nordwäst fem mijl.

Emellan Reserhöfft och Heel / doch Reserhöfft närmast / är en lijten Bucht / diupt in emot Landet /

vnder Reserhöfft kan man sättia för een södhligh Wind på 14. eller 16. fampner.

Heel är är en Vdd aff Cassuben liggiandes 4. mijl vthan för Dantzig/hwar på står en Kyrkia/ ther vnder kan man sättia för en södhwäst/wästan/ Nordwäst/Nordan och Nordost Wind / doch på diupt Watn/som är 16. 20. och 30. fampner.

Ifrån Heel åt Dantziger Redd är södhwäst 4. mijl.

Ifrån Heel åt Pillow öster är 10. mijl. På Dantziske Reddan kan man sättia på 7. 8. eller 10. fampner. I Inlopet är 10. foot watn.

Emellan Heel och Dantziske Redden skiuter sigh Puskerwijk in i en Nordwäst/ ther innan för en Banck/ligger en Stadh som heeter Pusk/hwilken tilförene hafwer warit itt Siöröfwere Näst.

Koosernte ifrån Reserhöfft.

Til	Borneholm/Wäster	30	Mijler.
	Södher Vdden/Nordwäst så wästlig	24	
	Norre Vdden/Nordnordwäst så nordlig	34	
	Hooborg/Nordan så wästligh	28	
	Window/Nordost så Östligh	40	
	Memell/Öst til Nordan	22	
	Pillow/Öst Södost	14	

Om Pillow.

Pillow är itt Inlop åt Königsberg och Elbin-

98 gen/ther plågar wara 12. eller 13. foot watn/ strecker sigh en öst södost in/plågar ock liggia ther hwyta och swarta Tunnor/the hwyta Tuñor låter man om baakbord/och the swarta om styrebord. Nordost ifrån diupet en fierdingz wäg står itt Steenhus. Nordan ther ifrån en myl ligger itt Slott som kallas Lokstädh/ vth medh diupet är een stoor Skantz/ ther södhsödwäst ifrån sätter man på 4. fampner.

Jfrån Pillo i Nordnordost 3. myl ligger Brysterort/hwilken är een högh brandt Vdd / på then Norre sijdhan all öfwerwext medh Skogh/ ofwan för Skoghen finnes twenne Sandberg / och lijtet sönnan för Sandbergen een Kyrkia / ther på kan man känna Landet när man kommer vthur siön.

Nordnordwäst ifrån Brysterort vthskiuter itt Steenreff/een stoor fierdingz myl til siös/för hwilket man skall sky. Östan för den.te Brysterort är Memelske Buchten/medh en Nordwäst eller nordligh Wind/må man intet begifwa sigh ther in/ ty medh samma Wind är intet gott at komma ther vth igen.

Jfrån Brysterort til Memell nordost an tolff myl/ther mitt emellan på Kuriske Naringen(hwilket alt är hympelachtigt Land) stå twenne stoora Sandhymplar hoos hwar andra/som kallas Dieknesekarna/ther aff känner man Landet. På Pillow Redd kan man sättia på 8. 10. 12. eller 14. fampner reen Sandgrund.

Ko-

Kooserne ifrån Pillow.

Til	Dantzike Redden / Wäst til Södher	12	Mijler.
	Heel / Wäster	10	
	Reserhöfft / Wästnordwäst så nordlig	14	
	Södhre Vdden / Nordwäst til Wästan	38	
	Hooborg / Nord Nordwäst	38	
	Norre Vdden / Nordwäst til Nordan	46	
	Östergarn / Nord til wästan så nordlig	40	

Miletalet ifrån Stockholmske eller Swenske Skiären / til the Nampnkunnoggeste Städher och Inlöpen här i Öster siön.

Ifrån Swenske Sandahampn.

Til	Åbo	36	Mijler.
	Helsingfors	56	
	Wijborg	80	
	Nyskantz	94	
	Narfwen	73	
	Refwel	44	
	Rijga	60	
	Perno	62	
	Windo	34	
	Lijbo på Ruhrland	44	
	Memell	52	

Til	Wÿßby	14	Mÿler.
	Pillow	61	
	Dantzig	60	
	Strålsund	78	
	Rostock	80	
	Wißmar	87	
	Lybeck	95	
	Kiöpenhampn	75	
	Helsingöhr	80	
	Callmar	30	
	Westerwÿk	22	

Inlöpen åt Narfwen / Rÿga / Windo / Memell / Lÿbo / Pillow / Dantzig / Kollberg / Swÿn / Nydiupet / Jellen / Rostock / och Inlöpet för Lübeck / förandra sigh offta aff stoor Storm och Ißgång / förty ther är Wålsand.

FINIS.

Regiſter på thenna Siöbook.

Om

En Wijsa/ siunges effter then Thon:

Kommer hijt til migh sägher Gudz Son/ etc.

1.

I HErrans Nampn nu reese wij/
Hans helga Englar ståå oß bij
Vthi all Nödh och Fahra/
Såsom tu i Egypti Land/
Från Konung Pharaonis Hand
Jsrael monde föhra.

2.

Wij bidie tigh O HErre kär/
Ledsagha oß fierran och när/
Frelß oß från allan Wånda/
Wijß oß then rätta Wägh at gå/
At Sathan ey oß skada må/
Tu wärdigas hoos oß blifwa.

3.

Ehwarst wij reese i Werlden här/
På Siö/Sand/eller hwar thet är/
Skall oß ey Ofall hända/
Om tu oß HErre hielper fort/
Wij tå wäl til wårt bestemde ort
Medh Glädie monde lenda.

4.

Wälsigne oß i wårt Förwärff/
Att wij ey råka i Fördärff/
Aff Hierta wij begära/
Regera oß tin Ande o Gudh/
Styr Reisan wår/wårt Sinn och Modh/
Titt helga Nampn til åhra.

5.

Bewara oß til Lijff och Siäl/
Att wij wandra medh Förstånd och skäl

J thens

I thenne Werlden wrånge/
Wår Händerßwärck bewÿß tin Nådh/
Kom oß til hielp medh Rådh och Dådh/
Tå kan oß Lycka henda.

6.

Then rätta wägh til Himmlen är/
Åstu O Christe Broder kär/
Tin Dödh haar thet förwärfwat/
Oß Pillegrimmer reck tÿn Hand/
Och föhr oß til wårt Fädernesland
Som är thet ewigha Lÿfwet.

7.

Här är ey Frÿdh eller Roligheet/
Men Mödha/Sorgh och Vselheet/
Haat/Afwund och Ohylleſt/
Men twert om/ vthi Himmels högdt
Skenckes Glädie och mycken Frögdt/
Och Saligheet til fylleſt.

8.

Ty är och nu wårt högſta flijt
Och Långtan til at komma tÿt/
Från thenna Werldz Elende/
Hielp oß o Gudh at lefwa ſå/
At wÿ måge tÿn Glädie få/
Giff oß een ſaligh Ende.

9.

Omkring wår Barn/Folck/ Hws och Gård
Håldt HErre Gudh tÿn trogna Nådh/
Tigh nu wÿ them befalla/
Bewara them för Sathans Liſt/
Ty tu äſt theras Hielp förwiſt/
Som oß kan hielpa alle/
AMEN.

